

KADERNOTA

2024 - 2027

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
De inwoner op één	6
Financieel meerjarenbeleid 2024 - 2027	7
Programma 01 De Wolden een veilig thuis	10
Programma 02 Krachtig De Wolden	13
Programma 03 Wonen en Duurzaam	17
Programma 04 Samen vooruit	24
Programma 05 Solide basis voor De Wolden	28
Programma 06 Sportief met elkaar	31
Programma 07 Sociaal	33
Programma 08 Samen Verder	41
Programma 09 Cultuur	48
Overige financiële programma's	53

Geachte leden van de gemeenteraad,

Deze Kadernota is de basis voor de meerjarenbegroting 2024-2027. De meerjarenbegroting zal de gemeenteraad in november 2023 vaststellen. Wat gaan we doen in 2024 en verder? In de Kadernota vindt u daarop het antwoord; het huidige beleid wordt geactualiseerd en er zijn nieuwe speerpunten toegevoegd. De vijf grote thema's in het raadsbreedprogramma (maart 2022), woningbouw, duurzaamheid, landbouw & vitaal buitengebied, het sociale gezicht van De Wolden en dienstverlening werden uitgewerkt in het collegeprogramma (mei 2022). Het uitgangspunt bij de uitvoering van onze plannen is dat we altijd de dialoog, verbinding en samenwerking met de samenleving zoeken.

Graag plaatsen we plannen in deze Kadernota in een bredere context. Wat gebeurt er om ons heen, welke invloed heeft dit op de kaders voor de komende jaren? Zijn er beleidsmatige aanpassingen en/of aanscherpingen nodig?

Trends en ontwikkelingen

De ontwikkelingen in de wereld en in ons land volgen elkaar in hoog tempo op. De ene crisis is nog niet achter de rug of een andere dient zich aan. Denk bijvoorbeeld aan de coronacrisis, vluchtelingencrisis en oorlog in Oekraïne. In eigen land de boerenprotesten, de toeslagenaffaire en afhandeling van aardbevingsschade in Groningen. Dit leidt tot spanning en polarisatie in de samenleving. Het vertrouwen in de (landelijke) overheid daalt. In onze gemeente is nog steeds een goede verstandhouding met inwoners, ondernemers en verenigingen. Om deze te versterken, blijven wij investeren in onze dienstverlening.

Ondank dat er in Nederland minder kinderen geboren worden dan er mensen overlijden, groeit het aantal inwoners in De Wolden. Mensen verhuizen vanuit andere provincies, komen hier tijdelijk werken (arbeidsmigranten) of vinden een veilige plek (Oekraïners en statushouders). Een groeiende bevolking helpt om voorzieningen in stand te houden en ons platteland vitaal te houden. Tegelijkertijd vraagt de veranderende bevolkingssamenstelling aandacht. Hoe behouden we het naberschap en zorgen we dat iedereen meedoet? Het groeiende aantal inwoners vraagt om nieuwe woningen. Deze opgave zal, in relatie tot duurzaamheid, landbouw en een vitaal buitengebied, de fysieke en sociale leefruimte veranderen.

In de nabije toekomst wordt onze financiële ruimte kleiner wordt. Zoals het nu lijkt, daalt de Rijksbijdrage in het Gemeentefonds vanaf 2026 fors. Wat we als vanzelfsprekend beschouwden, is dat het niet meer. Het ging altijd financieel goed met onze gemeente, omdat we ook gebruik konden maken van de kracht van de samenleving. Nu de omstandigheden veranderen vraagt dit van ons allemaal aanpassingsvermogen.

Een veranderende context vraagt om een overheid die problemen eerder voorkomt dan oplost. Een benaderbare overheid is een overheid die mogelijkheden creëert waarbij inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente elkaar kunnen ontmoeten. Waarbij we ons realiseren dat onze invloed niet toereikend is om alle ontwikkelingen in goede banen te leiden. Bovendien gaan kosten vaak voor de baten uit en is onze financiële polsstok niet oneindig. Uiteindelijk blijft de overheid ook een rol houden in het reguleren en handhaven als het algemeen belang in de knel komt.

Wij zijn ervan overtuigd dat wij in staat zijn mee te bewegen in deze veranderende wereld. We spelen hierop in met alle energie die we hebben. We putten vertrouwen uit het feit dat wij goed in verbinding staan met onze inwoners, ondernemers en organisaties. Natuurlijk kan het altijd beter, maar in onze gemeente ligt een fantastische basis waar we – gemeente en samenleving – samen profijt van hebben. Nu en in de toekomst!

Speerpunten Kadernota 2024-2027

We mogen constateren dat we grotendeels op koers liggen met de uitvoering van het raadsbreedprogramma en het collegeprogramma op grond van onze vijf belangrijkste thema's. Sommige onderwerpen vragen nog wat extra aandacht of een investering:

- Voor wat betreft woningbouw hebben we met de vaststelling van de woon(zorg)visie de beleidsmatige kaders gesteld. Via een investering in personeel bij de Samenwerkingsorganisatie (SWO) De Wolden Hoogeveen willen we een versnelling in woningbouwplannen verder mogelijk maken. Daarnaast is het noodzakelijk om budget te reserveren voor de uitvoering van de woon(zorg)visie. Dit maakt onderdeel uit van deze Kadernota.
- Op het gebied van duurzaamheid zijn in en buiten onze gemeente erg veel ontwikkelingen. Wij participeren daarbij in verschillende samenwerkingsverbanden waar dorpen en inwoners ook onderdeel van zijn. We focussen ons vooral op de energietransitie, warmte-

visie en groen gas. Een onderdeel van deze Kadernota is bijvoorbeeld het financieel ondersteunen van een Drents flexteam.

- Voor landbouw en vitaal buitengebied hebben we inmiddels het Transitiefonds ingericht en is er een agrarisch contactpersoon aangesteld die agrarisch ondernemers ondersteunt bij onder andere vergunningaanvragen, subsidieaanvragen en het benutten van kansen voor de toekomst. Daarnaast stellen we op basis van het Nationaal Programma Landelijk Gebied een beleidskader op dat invulling geeft aan de verschillende ruimtelijke functies in het landelijk gebied.
- Onze gemeente heeft een sociaal gezicht. We investeren fors in de bestrijding van energiearmoede en de gevolgen van de inflatie. Dat hebben we gedaan door het instellen van een noodfonds voor inwoners en een maatwerkkfonds voor maatschappelijke organisaties. In deze Kadernota zit aanvullend de investering verwerkt die beschikbaar is gesteld voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.
- Ook in het kader van dienstverlening investeren we. Goede dienstverlening is dat duidelijk is wat een inwoner of ondernemer van ons kan en mag verwachten, dat we voorspelbaar zijn in ons handelen en dat we doen wat we zeggen. Onze ambtelijke organisatie moet berekend zijn op de vragen en opgaven die er in onze gemeente liggen. Onze ambtelijke organisatie zit midden in een organisatieontwikkeltraject. Via de begroting van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen investeren we in een aantal onderdelen. We voorzien dat hiernaast de komende tijd een verdere investering in de organisatie nodig is om de basis op orde te krijgen en te houden.

Aanvullend daarop, en inspelend op de geschetste ontwikkelingen, achten wij het als college van groot belang te investeren in ontmoetingen. Deze ontmoetingen zijn nodig om inwoners te blijven betrekken bij alles wat er in onze gemeente gebeurt. Onze nieuwe inwoners moeten zich daarom snel thuis voelen in onze gemeente en we stimuleren daarom de verbinding tussen hen en de lokale gemeenschap. We zijn ervan overtuigd dat ontwikkelingen bij bijvoorbeeld De Baete in Ruinen niet tot stand gebracht kunnen worden zonder dat inwoners, ondernemers en organisaties elkaar kennen. Ontmoetingen vinden plaats bij bijvoorbeeld onze sportvoorzieningen of tijdens Wiede Wold en andere evenementen, maar natuurlijk ook in de dorpshuizen en scholen. Via het Integraal Huisvestingsplan, wordt de komende zestien jaar in onze schoolgebouwen geïnvesteerd om deze toekomstbestendig te maken.

Vanuit financieel perspectief zullen we in de toekomst keuzes moeten maken. Maatschappelijk draagvlak is hierbij voor ons een belangrijk uitgangspunt. Dialoog, participatie en verbinding zijn daarin helpend en ondersteunend, omdat onze inwoner op één staat!

Het college van B&W

De inwoner op één

Portefeuillehouder: Albert Haar

Inleiding

Gemeente De Wolden stelt haar inwoners en ondernemers centraal. Om hun vertrouwen te geven in ons lokale bestuur vinden we kwaliteit, transparantie en tijdigheid van de gemeentelijke diensten als ook een actieve en open communicatie van groot belang. Daarbij zetten we optimaal in op digitale mogelijkheden met tegelijkertijd oog voor de menselijke maat. Dat doen we niet alleen als het gaat om persoonlijk contact, maar ook bij het zorgvuldig toepassen, uitvoeren en handhaven van regels. Voortdurend onderzoeken we bij welke diensten we inwoners, ondernemers of belanghebbenden nog beter kunnen faciliteren. Kortom, we willen zorgen voor passende dienstverlening, zodat inwoners en ondernemers de service krijgen die ze nodig hebben.

Passende dienstverlening

Het werken aan passende dienstverlening is een continu proces en betreft alle onderdelen van de gemeente; van het sociaal domein, de fysieke en veilige leefomgeving tot en met publiekszaken. Want dienstverlening is van ons allemaal. De Inwoner op 1 is daarmee de onderlegger voor alle programma's. In ieder programma zien we de inspanningen voor passende dienstverlening terugkomen.

Het verlenen van de diensten en de budgetten voor dienstverlening zijn belegd bij de SWO. De SWO werkt vanuit een uitvoeringsagenda aan de ontwikkeling van passende dienstverlening in vier sporen:

- Optimaal digitaal: we geven het ontwikkelen van digitale middelen prioriteit, stimuleren de online dienstverlening voor het aanvragen en afhandelen van standaardproducten en de digitale communicatie met onze inwoners en ondernemers (webcare, mijnoverheid) en het beschikbaar stellen en raadplegen van informatie (Omgevingswet, Wet Open Overheid)
- Verbinden en ontmoeten: we zorgen dat iedereen gemakkelijk gebruik kan maken van onze diensten en dat persoonlijke interactie tussen klant en gemeente soepel verloopt.
- Dienstverlening in ons DNA: we investeren in de ontwikkeling van klantgerichte vaardigheden en houding, waardoor we snel kunnen inspringen op actuele thema's.
- Een betrouwbaar fundament: we zorgen voor een correcte, tijdige en transparante uitvoering van onze diensten.

Het college laat zich periodiek informeren over de stand van zaken en geeft waar nodig accenten en aandachtspunten voor De Wolden mee aan de SWO. Voor 2024 zijn dit:

- Doorontwikkeling digitale dienstverlening. Voorbeelden zijn de introductie van webcare, I-Burgerzaken en I-participatie;
- Klantgerichte communicatie in brieven, e-mails en overige informatie. Voorbeeld hiervan is het herschrijven van veelvoorkomende brieven.
- Inclusieve dienstverlening voor een laagdrempelige toegang tot onze diensten voor iedereen. Voorbeelden hiervan zijn het verbeteren van fysieke toegang van het gemeentehuis, het verstevigen van de samenwerking met de bibliotheek voor ondersteuning aan minder digi-vaardigen en de hulp van de Formulierenbrigade van Informatiepunt Geldzaken bij het lezen en begrijpen van brieven.
- Optimalisatie van processen vanuit het perspectief van klanten, initiatiefnemers en belanghebbenden, zodat zij vooraf weten hoe het proces verloopt, wie wanneer aan zet is en welke ondersteuning de gemeente biedt. Dit doen we in ieder geval voor het aanvraagproces evenementenvergunning, initiatiefaanvragen en participatievoorwaarden in het kader van de Omgevingswet.
- Doorontwikkeling van (nieuwe vormen van) klantonderzoek om meer inzicht te krijgen in de verbeterpunten voor onze dienstverlening vanuit een positieve leercultuur.

Financieel meerjarenbeleid 2024 - 2027

Het financieel meerjarenperspectief dat bij de meerjarenbegroting 2023-2026 is vastgesteld vormt het startpunt voor de komende jaren. Sinds de vaststelling van deze begroting zijn er aanvullende financiële mutaties en ontwikkelingen geweest.

Onderstaand overzicht geeft een financieel indicatief beeld voor de komende jaren. Daarbij is de ontwikkeling van de inkomsten vanuit het gemeentefonds een onzekere factor. De gevolgen van de meicirculaire 2023 zijn nog niet bekend. Bovendien is ook van een aantal budgetten een inschatting gemaakt van de te verwachten lasten. De werkelijkheid, die we zoveel mogelijk bij de vaststelling van de begroting 2024 in beeld willen brengen, kan anders zijn. Het meerjarig sluitend maken van begrotingssaldi blijft een aandachtspunt.

MEERJAREN-PERSPECTIEF 2024-2027				
	2024	2025	2026	2027
begrotingsruimte volgens begroting	2.138.749	4.333.093	236.053	236.053
aanvullingen/ correcties	2.519.526	1.775.688	2.587.358	2.788.108
beschikbare begrotingsruimte	4.658.275	6.108.781	2.823.411	3.024.161
Speerpunten/aanpassingen				
1. De Wolden een veilig thuis	201.546	196.811	172.341	172.755
2. Krachtig De Wolden	-12.000	-28.000	-46.000	-41.000
3. Wonen en Duurzaam	278.000	277.000	157.000	157.000
4. Samen vooruit	-124.183	120.817	120.817	120.817
5. Solide basis voor De Wolden	22.500	45.000	67.500	90.000
6. Sportief met elkaar	10.380	10.380	10.380	10.380
7. Sociaal	781.193	781.193	782.193	782.193
8. Samen verder	100.520	100.520	100.520	100.520
9. Cultuur	391.569	389.569	469.569	549.569
10. Algemene dekkingsmiddelen - Overhead - Reserves en Vpb	2.983.000	2.983.000	2.983.000	2.850.000
Totaal mutaties begrotingssaldo	4.632.525	4.876.290	4.817.320	4.792.234
Tussenstand exploitatieresultaten (+ = overschot // - = tekort) (9 mei 2023)	25.750	1.232.491	-1.993.910	-1.768.074

Beschikbare begrotingsruimte

Uitgangspunt voor het bepalen van de begrotingsruimte is de meerjarenbegroting 2023-2026. De begrotingsruimte is gewijzigd door onder meer door uw raad genomen besluiten met een financieel gevolg en overige ontwikkelingen. Het gaat daarbij om de gevolgen van de septembercirculaire 2022. Er is ook alvast een voorschot genomen op de uitkomsten van de meicirculaire 2023, de loon- en prijscompensatie.

Hieronder leest u waar we bij het maken van deze Kadernota rekening mee gehouden hebben.

Algemeen

Allereerst de volgende algemene zaken:

- Gemeentefonds: de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente is de uitkering uit het gemeentefonds. Van onze inkomsten is ongeveer 68% afkomstig uit het gemeentefonds. In deze Kadernota is rekening gehouden met de informatie uit de september- en decembercirculaire 2022. Ook is rekening gehouden met een hogere uitkering als gevolg van de loon- en prijsontwikkeling. Voor wat betreft de algemene uitkering houden we in de eerste jaarschijf rekening met de meerjarige prijsontwikkeling bbp (gemiddelde van loon- en prijsstijging).
- Verbonden partijen: indien bekend hebben we de bijdragen van De Wolden zoals genoemd in de begrotingen van de verbonden partijen overgenomen.
- Net als voor de overige partijen hebben we de bijdrage aan de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen (SWO) gebaseerd op de begroting 2024 van de SWO. Hierin zijn onder meer de laatste cao-ontwikkelingen verwerkt.

Indexaties

Daarnaast hebben wij in deze Kadernota een afwijkende beleidslijn toegepast bij het indexeren van budgetten:

- In de voorgaande jaren was het gebruikelijk de budgetten alleen voor het eerste nieuwe begrotingsjaar te verhogen met het consumentenprijs indexcijfer (cpi). Gelet op loon- en prijsontwikkeling van de afgelopen periode hebben we nu gemeend om (daar waar nodig) de budgetten, ook alleen voor het eerste nieuwe begrotingsjaar, te verhogen met reële indexatiecijfers. Dat percentage is vaak hoger dan het cpi en kan zelfs variëren per beleidsterrein. Hiermee komen we ook tegemoet aan het uitgangspunt om reëel te begroten.
- Daarnaast willen we de exploitatiebijdrage aan de zwembaden en de subsidies aan culturele organisaties indexeren. Dat hebben we de afgelopen jaren niet gedaan, maar gelet op de hierboven genoemde loon- en prijsontwikkeling vinden we dat nu gerechtvaardigd. In deze Kadernota houden we nu rekening met een index van 2,4%, maar stellen we de definitieve index bij de begroting 2024 vast.

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Voor wat betreft de OZB hebben we in deze Kadernota de beleidslijn gehandhaafd de OZB elk jaar trendmatig te verhogen. De trendmatige verhoging betekent een verhoging van 2,5% per jaar, dat is 1,5% trend en 1% areaaluitbreiding ten opzichte van vorige ramingen. Deze trendmatige stijging is al verwerkt in het huidige meerjarenperspectief.

Kijkend naar de huidige "financiële tussenstand" waarin de speerpunten zijn verwerkt, zien wij nog geen reden om hiervan af te wijken.

Resultaat jaarrekening 2022

In de Kadernota hebben we rekening gehouden met een positief rekeningsaldo 2022. Dit positieve saldo zullen we toevoegen aan de algemene reserve. Het is echter mogelijk om een deel van dit saldo in te zetten voor een aantal eenmalige activiteiten in 2024. In deze Kadernota stellen wij voor om voor 3 activiteiten gebruik te maken van het rekeningsaldo van 2022. Het gaat om:

1. duurzaamheidssubsidie starters in 2025 en 2026 € 20.000 per jaar,
2. doorontwikkeling van de integrale ondersteuning aan kinderen en gezinnen in het sociaal domein, in 2024 en 2025 € 30.000 per jaar.
3. project Vitale Vakantieparken voor de jaren 2024 tot en met 2027 € 679.024.

In de programma's wordt dit toegelicht. Bij de vaststelling van de Jaarstukken 2022 stellen wij u voor om voor deze 3 zaken middelen te bestemmen.

De structurele gevolgen van de jaarrekening 2022 zijn verwerkt in deze Kadernota.

Transitiefonds Toekomstgerichte Landbouw

Bij de vaststelling van de begroting 2023-2026 is besloten om in 2024 eenmalig € 250.000 extra te storten in dit fonds. Met deze verhoging willen we een vliegende start van het fonds bewerkstelligen. We willen hiermee bereiken dat de agrarische bedrijven in De Wolden voorlopers kunnen zijn in de landbouwtransitie. Deze verhoging wilden we dekken uit de exploitatie van 2024, maar dit bedrag halen we nu uit het rekeningsaldo 2022. Dat is van positieve invloed op de beschikbare begrotingsruimte in 2024.

Gemeentefonds en het ravijnjaar

Het Regeerakkoord *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*, staan de nieuwe kabinetsplannen tot en met 2025. Voor gemeenten leiden die plannen in die jaren tot hogere baten uit het gemeentefonds door met name hogere accessen en het opschorten van een omstrede bezuiniging, de zogeheten opschalingskorting.

De opschalingskorting is een korting op het gemeentefonds waarmee gemeenten sinds 2015 worden geconfronteerd. Deze korting is opgelegd omdat gemeenten, door destijds gedwongen opschaling, kosten zouden besparen door efficiënter te kunnen werken. Deze korting is voor een aantal jaren niet doorgevoerd maar komt in 2026 weer terug.

Daarnaast hebben we vanaf 2026 ook nog te maken met een andere wijze van accresberekening. Het accres is de toename/afname van het gemeentefonds. Het accres was altijd afhankelijk van de hoogte van de rijksuitgaven. Hoe meer het rijk uitgeeft, hoe meer geld gemeenten ontvangen (trap op trap af methodiek). Dat leidde soms tot grote schommelingen in de uitkering uit het gemeentefonds. In het regeerakkoord was afgesproken het extra cumulatief accres voor de periode 2022-2025 vanaf het jaar 2026 af te romen en op die stand te bevriezen. Daarmee heeft het kabinet de koppeling van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven buiten werking gesteld.

Opgeteld zien gemeenten tot en met 2025 hun inkomsten toenemen. Na 2026 vallen de baten door het weer toepassen van de opschalingskorting en de andere wijze van de berekening van het accres meer dan fors terug. Het kabinet maakte op Prinsjesdag 2022 bekend dat gemeenten in 2026 € 1 miljard extra ontvangen om lokaal vrij te mogen besteden. Die oplossing is echter niet toereikend. De verlaging van de inkomsten blijft bestaan. In VDG verband is daarom afgesproken de tekorten over 2026 en 2027 'gewoon' te presenteren in de meerjarenbegroting, ook als signaalfunctie naar het Rijk en omdat de discussie over deze jaren nog niet afgerond is.

Nieuw beleid

Definitieve besluitvorming over speerpunten en wensen van nieuw beleid vindt plaats bij de behandeling van de programmabegroting 2024 – 2027 in november van dit jaar. Dan is naar verwachting ook de laatste informatie over de algemene uitkering bekend.

Zoals gebruikelijk zullen in de programmabegroting 2024-2027 per programma alle nieuwe ontwikkelingen worden opgenomen.

Naast een inhoudelijke afweging die we van de raad verwachten, kan het zo zijn dat de raad een financiële afweging moet maken. Uit de toegekende categorie per speerpunt kan de raad afleiden wat naar het oordeel van het college de financiële afweging is, ook gelet op de beschikbare financiële ruimte in de komende jaren.

Bij het maken van de afweging hebben we de onderstaande criteria gehanteerd:

1. Onvermijdelijk: uitvloeisel van wet- en/of regelgeving, of de gemeente loopt, wanneer we de activiteit niet uitvoeren sprake is van een aanzienlijk juridisch, financieel en/of bedrijfsrisico.
2. Aanpassing op basis van de realisatiecijfers.
3. Nieuw beleid (lokale ambitie).
4. Niet realiseerbare taakstelling c.q. bezuiniging.

Overigens: In het geval dat de omvang van nieuw beleid lager is dan € 10.000 is dit niet opgenomen als speerpunt maar wel zichtbaar en toegelicht in de totaaltabel per programma. In voorgaande jaren werd hiervoor wel een afzonderlijk speerpunt opgenomen.

Conclusie

We hebben in 2024 en 2025 een overschot terwijl we in 2026 en 2027 een tekort verwachten. Met alle onzekerheden die er nog zijn, vinden we dat wij u een reëel sluitende begroting over 2024 en 2025 kunnen aanbieden.

Programma 01 De Wolden een veilig thuis

Het programma 'De Wolden een veilig thuis' richt zich op een veilige leefomgeving. We willen dat onze inwoners en ondernemers zich zowel fysiek als sociaal veilig voelen in hun eigen huis, buurt en dorp.

Programmahouder: Inge Nieuwenhuizen

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Voor 2024 zien we dat het veiligheidsdomein steeds meer verweven raakt met andere beleidsterreinen en programma's. Dat vraagt om integrale samenwerking met diverse organisaties in regionaal verband. De crisisbeheersing samen met de Veiligheidsregio, een gecoördineerde aanpak van alcohol - en drugspreventie samen met de provincie Drenthe en een intensievere aanpak van ondermijning samen met de politie zijn hier voorbeelden van.

Alcohol en drugspreventie

Cijfers wijzen uit dat er in De Wolden een probleem is rond alcohol en jongeren. In 2024 werken we aan de doorontwikkeling van de aanpak om bewustwording te stimuleren en zo mogelijk een cultuurverandering in te zetten. We doen dit samen met de doelgroep zelf en met betrokken professionals zoals Verslavingszorg Drenthe, jongerenwerkers, politie en anderen. Daarnaast brengen we vanuit een integrale aanpak meer samenhang aan in de preventieve en handavingsinterventies op plaatsen waar de grootste gezondheid- en/of veiligheidswinst kan worden behaald.

Speerpunten

1.1 – Crisisbeheersing en brandweer

Activiteit	Bijdragen aan de Veiligheidsregio Drenthe in Assen.				
Gevolgen voor de inwoners	Een veiliger leef- en woonomgeving.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 29.546	€ 24.622			Incidenteel
	€ 132.405	€ 132.405	€ 132.405	€ 132.405	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Op basis van de ontwerpbegroting 2024 van de Veiligheidsregio Drenthe wordt de bijdrage aan de VRD met € 161.951 verhoogd. De jaarlijkse bijdrage voor 2024 komt hiermee op € 1.543.667. De noodzakelijke bijscholing brandweermensen is incidenteel opgenomen voor de jaren 2024 en 2025.

Deze stijging wordt voor het grootste deel veroorzaakt door:

- de loon- en prijscompensatie 2024;
- bijscholing van alle (ook de vrijwillige) brandweermensen;
- de uitvoering van de nieuwe Wet Open Overheid.

1.2 - Openbare orde en veiligheid

Activiteit	Aanpak ondermijning.				
Gevolgen voor de inwoners	Wij werken aan een veilige gemeente.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
					Incidenteel
	PM	PM	PM	PM	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De aanpak van ondermijning en afstemming met zowel interne als externe partners is geregeld binnen de reguliere bedrijfsvoering van de gemeente. Zowel het Integraal Veiligheidsbeleidsplan als het Integraal Ondermijningsbeeld geven aanleiding om als gemeente op het gebied van weerbaarheid tegen ondermijning meer te doen. Momenteel stellen we een plan op voor intensivering van onze aanpak van ondermijning. Bij het opstellen van de begroting 2024 komen we met een nadere invulling.

1.2 – Openbare orde en veiligheid

Activiteit	Inzet senior boa capaciteit.				
Gevolgen voor de inwoners	Vergroting van de leefbaarheid in de openbare ruimte.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
					Incidenteel
	€ 32.876	€ 32.876	€ 32.876	€ 32.876	Structureel

Toelichting:

Samen met de rijks gelden die gemeente Hoogeveen heeft gekregen kan een senior boa worden ingezet. De senior boa zal zich richten op de professionalisering van het team en de openbare ruimte van beide gemeenten.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
1.1 Bijdrage Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	161.951	157.027	132.405	132.405
1.1 Bijdrage aan de GGD Assen	1.719	1.908	2.060	2.474
1.2 Aanpak ondermijning	PM	PM	PM	PM
1.2 Extra inzet op bewustwording en integrale aanpak	5.000	5.000	5.000	5.000
1.2 Senior BOA capaciteit	32.876	32.876	32.876	32.876

Product	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten	201.546	196.811	172.341	172.755
Baten	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	201.546	196.811	172.341	172.755

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

1.1 Bijdrage aan de GGD Assen. Op basis van de ontwerpbegroting 2024 van de GGD Drenthe is de verwachting dat de bijdrage met 8,2% omhoog gaat.

1.2 Extra inzet op bewustwording en integrale aanpak. Voor extra activiteiten en een verhoogde inzet op alcohol- en drugpreventie en handhaving zijn er aanvullende middelen nodig voor de uitvoering van de bewustwordings- en integrale aanpak. Deze aanpak is nu nog in ontwikkeling en hiervoor wordt voor de komende jaren het budget met € 5.000 verhoogd.

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):
n.v.t

Investeringsen

In deze Kadernota zijn voor dit programma geen investeringen opgenomen.

Programma 02 Krachtig De Wolden

Met dit programma stimuleren we de kracht van De Woldense samenleving en faciliteren we de realisatie van initiatieven in de dorpen en buurten. Dat doen we door met veel energie te werken aan de ontwikkeling van een vitale, lokale democratie, transparantie van ons bestuur en de samenwerking in onze netwerken. Dit doen we niet alleen, maar samen met inwoners, ondernemers en partnerorganisaties. Daarbij nodigen we iedereen uit om mee te doen, ook jongeren en nieuwe inwoners.

Programmahouder: Inge Nieuwenhuizen

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Vitale democratie

Initiatiefrijk De Wolden

Met de subsidieregeling Initiatiefrijk De Wolden 2023-2026 kunnen inwonersinitiatieven financieel ondersteund worden. Tot en met 2026 is er jaarlijks €200.000,- beschikbaar gesteld om deze participatieve initiatieven te ondersteunen.

Participatie van jongeren

We zetten in op nieuwe vormen van participatie om jongeren te betrekken bij plan- en beleidsvorming. Dit zijn vormen die aansluiten op hun leefwereld. We verwachten de ontwikkeling hiervan vooral nog budgettair neutraal te kunnen realiseren.

Nieuwe inwoners

De Wolden is een aantrekkelijke en veilige gemeente om te wonen. Mensen uit andere regio's komen hier naartoe. Hierdoor verandert de samenstelling van onze bevolking. Daarbij vinden we het belangrijk om een gastvrije gemeente te zijn en onze nieuwe inwoners een warm welkom te heten. Tevens willen we de dialoog stimuleren tussen nieuwe inwoners en de lokale gemeenschap.

Speerpunten

0.1 – Bestuur

Activiteit	Het aanpassen van de systematiek van de vergoeding voor steunfractieleiden.				
Gevolgen voor de inwoners	Een transparante vergoeding van de lokale (steun) volksvertegenwoordiging.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
					Incidenteel
	€10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Elke fractie krijgt nu € 500 per fractielid. Hieruit wordt ook het ondersteunend fractielid betaald. Fracties mogen zelf de hoogte hiervan bepalen.

Het voorstel is om voor de ondersteunend fractieleiden een apart budget te maken en deze personen een vrijwilligersvergoeding te geven zodat gelijke beloningssystematiek voor de ondersteuning plaats kan vinden. De fracties hoeven dit dan niet meer uit hun eigen fractiebudget te betalen. Het bedrag per fractielid wordt verlaagd van € 500 naar € 350. Dit leidt tot een jaarlijkse verlaging van € 2.850.

Het bedrag per ondersteunend fractielid wordt dan bepaald op € 1.900. Bij 7 fracties komt dit uit op een jaarlijkse verhoging van € 13.300. Per saldo leidt dit tot een extra last van afgerond € 10.000.

0.1 – Bestuur

Activiteit	Actualisatie van de bestuurs- en griffiesalarissen.				
Gevolgen voor de inwoners	Het op orde brengen en houden van de actuele gemeentebegroting.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
					Incidenteel
	€ 39.000	€ 39.000	€ 39.000	€ 39.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Op 11 juli 2022 is een akkoord gesloten voor een nieuwe Arbeidsvoorwaardenovereenkomst sector Rijk. De salarisafspraken die hierin zijn gemaakt krijgen op basis van het Rechts positiebesluit decentrale politieke ambtsdragers doorwerking naar de bezoldiging van burgemeester er wethouders en toelage van de raadsleden. Concreet betekent dit dat de salarissen van burgemeester en wethouders en de hieraan gekoppelde bedragen van vergoedingen en toelagen structureel worden verhoogd.

0.1 – Bestuur

Activiteit	Bijdragen aan de meerjarenagenda 2024-2028 van de Regio Zwolle.				
Gevolgen voor de inwoners	Aantrekkelijke woon- en vestigingsplaats voor inwoners en bedrijven binnen een sterke regio				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
					Incidenteel
	PM	PM	PM	PM	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Regio Zwolle is op dit moment bezig met het opstellen van een Meerjarige Agenda 2024-2028, inclusief het financieel kader. Zowel ten aanzien van de organisatorische opzet met betrekking tot de verschillende opgaven als ten aanzien van de wijze en hoogte van bijdragen per inwoner, zijn er binnen Regio Zwolle ontwikkelingen. De komende tijd wordt daar nog aan gewerkt en kan het college hier keuzes in maken. Bij de komende begroting is er hierover helderheid en wordt een nadere invulling gegeven.

0.2 – Burgerzaken

Activiteit	Hogere uitgifte reisdocumenten.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen				
Opbrengsten	2024	2025	2026	2027	I/S
	- € 66.000	- € 77.000	- € 95.000	- € 90.000	Incidenteel
					Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In 2014 is de geldigheidstermijn van reisdocumenten boven de 18 jaar van 5 jaar naar 10 jaar gegaan. Dit heeft tot gevolg gehad, dat in de jaren 2019 tot en met 2023 minder aanvragen waren. Voor de jaren 2024 tot en met 2028 zal er een flink groter aantal aanvragen zijn. Dit resulteert in een extra opbrengst van de gemeenteleges voor reisdocumenten voor de komende jaren.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
0.1 Aanpassen systematiek vergoeding steunfractieleden	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
0.1 Actualisatie bestuurs- en griffie salarissen	€ 39.000	€ 39.000	€ 39.000	€ 39.000
0.1 Ontmoeting en verbinding nieuwe inwoners	€ 5.000	0		
Totaal lasten	€ 54.000	€ 49.000	€ 49.000	€ 49.000
Baten				
0.2 Burgerzaken	€ -66.000	€ -77.000	€ -95.000	€ -90.000
Totaal baten	€ -66.000	€ -77.000	€ -95.000	€ -90.000
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	€ -12.000	€ -28.000	€ -46.000	€ -41.000

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

0.1 Ontmoeting en verbinding nieuwe inwoners. We maken een plan om nieuwe inwoners welkom te heten in de gemeente en om de verbinding te stimuleren tussen hen en de lokale gemeenschap. Bij de begroting 2024 komen we terug op de nadere invulling daarvan.

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

Investerings

In deze Kadernota zijn voor dit programma geen investeringen opgenomen.

Programma 03 Wonen en Duurzaam

Dit programma gaat over de fysieke leefomgeving. Het omvat de thema's ruimtelijke ontwikkeling, wonen en duurzaamheid.

Programmahouder: Gerrie Hempen-Prent

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Ruimtelijke ordening

Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2024 gaan we werken met de Omgevingswet, dat het wettelijke kader vormt voor activiteiten in de fysieke leefomgeving. In 2022 stelde De Wolden haar Toekomstvisie (omgevingsvisie) vast. We werken nu toe naar een gemeentedeckend Omgevingsplan, als vervanging van de huidige bestemmingsplannen en beheersverordeningen.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Het NPLG is opgezet om doelen met betrekking tot natuur (incl. stikstof), water en klimaat te halen. Dat zal grote gevolgen hebben voor functies in het landelijk gebied. Het provinciale plan wordt in 2023 vastgesteld en wordt middels gebiedsprocessen in 2024 nader uitgewerkt.

Actualisatie Landschappelijk Ontwikkelingskader (LOK)

In het LOK geven we aan hoe ruimtelijke ontwikkelingen landschappelijk ingepast kunnen worden. Het LOK is nu beperkt tot een aantal gebieden. Om locatiespecifieke afwegingen te kunnen maken zal het LOK uitgebreid moeten worden over heel De Wolden. De ambities uit de RES (energieopwek) en de woonvisie (woningsplitsing of erf delen in het buitengebied betrekken we hierbij.

De te verwachten kosten voor de actualisatie van het LOK zijn € 30.000. Deze kosten worden ten laste van het budget structuur en bestemmingsplannen gebracht.

Wonen

Uitvoering woonvisie

In 2023 stelden wij een nieuwe woon(zorg)visie vast, waarin staat hoe wij omgaan met de grootste uitdagingen op de woningmarkt. In 2024 voeren we deze visie uit. Daarin richten wij ons onder andere op nieuwbouw, betaalbaarheid, verduurzaming en de huisvesting van aandachtsgroepen. Ook gaan we in 2024 een prijsvraag organiseren waarin wij de markt uitdagen om met vernieuwende concepten en producten te komen.

Duurzaamheid

Klimaatgelden

Vanuit het Rijk worden de komende jaren gelden beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het klimaatbeleid. Dit geld kan onder meer ingezet worden om extra personeel aan te trekken, kennis te vergroten en externe expertise in huis te halen. Hierdoor kunnen we onder andere bezig met de herijking van het Actieplan Klimaat & Energie, de verdere uitvoering van het Transitieplan Warmte, het verder vormgeven van de Dorps Energie Strategieën en met deelonderwerpen zoals circulariteit.

Actualisatie Actieplan Klimaat en Energie

In 2024 werken we aan de actualisatie van het Actieplan Klimaat & Energie waarin het onze ambitie blijft om in 2030 70% van de elektriciteitsvraag duurzaam op te wekken (100% in 2024) en 100% groen gas in het gasnetwerk hebben.

Deelauto's

In 2023 zijn we gestart met een pilot voor de inzet van deelauto's in onze gemeente. We wachten de uitkomsten van de pilot af en komen te zijner tijd met een voorstel voor een vervolg.

Speerpunten

7.4 – Milieu en duurzaamheid

Activiteit	Duurzaamheidssubsidie starters.				
Gevolgen voor de inwoners	Financiële ondersteuning bij verduurzaming.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	€ 20.000	€ 20.000	-	Incidenteel
	-	- € 20.000	- € 20.000	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In het Actieplan Klimaat & Energie 2021 - 2024 was voor de duurzaamheidssubsidie starters voor de jaren 2021 tot en met 2024 een bedrag van € 20.000 per jaar beschikbaar gesteld. Deze subsidieregeling heeft als doel starters op de woningmarkt te stimuleren energiebesparende maatregelen te treffen in de bestaande woningvoorraad in de gemeente De Wolden. Een vergelijkbare regeling is in voorgaande jaren succesvol gebleken. Door tijdelijke onderbezetting bij uitvoeringsinstantie SNN (Samenwerkingsverband Noord-Nederland) kon de herziene regeling pas ingaan per 2 januari 2023, waardoor de middelen voor 2021 en 2022 inmiddels zijn teruggevloeid in de algemene reserve en er voor 2025 en 2026 nog middelen beschikbaar gesteld moeten worden. De dekking vinden we in het jaarrekeningresultaat 2022.

7.4 – Milieu en duurzaamheid

Activiteit	Drents flexteam (ondersteuning wijk- en dorpstrajecten).				
Gevolgen voor de inwoners	Betere ondersteuning inwoners bij verduurzaming.				
Middelen (klimaatgelden)	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 79.671	€ 79.671	PM	PM	Incidenteel
	-€ 79.671	-€ 79.671	PM	PM	dekking rijksmiddelen
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In 2022 is in de periode juni tot november in opdracht van de ambtskring gemeentesecretarissen onderzocht hoe gemeentelijke samenwerking in Drenthe vorm kan krijgen. Dit heeft geleid tot een plan van aanpak voor een ondersteuningsstructuur en tot het voorstel om in het eerste kwartaal van 2023 te starten met het Drentse flexteam warmtetransitie. Met het flexteam worden wijk- en dorpstrajecten ondersteund, worden bewoners geholpen met energiebesparing en wordt het ambtelijk apparaat ontzorgd en ondersteunt. Voor de financiering gaan we een bijdrage aanvragen van de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE), een SPUK-regeling met Sisa-verantwoording.

8.1 – Ruimtelijke Ordening

Activiteit	Project Vitale Vakantieparken				
Gevolgen voor de inwoners	Vitale recreatieparken en voorzieningen en transformatie naar wonen op niet-vitale vakantieparken				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 253.856	€ 205.896	€ 138.804	€ 80.468	Incidenteel
	-€ 253.856	-€ 205.896	-€ 138.804	-€ 80.468	
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting

Categorie 3

Voor uitvoering van het programma Vitale Vakantieparken is incidenteel geld nodig in de periode 2023-2027. De gemeenteraad heeft in maart 2023 besloten over de bijdrage voor 2023 en bepaald dat de incidentele bijdragen voor 2024 t/m 2027 integraal worden afgewogen in de Kadernota 2024. De dekking van deze incidentele bijdragen, opgeteld € 679.024, vindt plaats via een te vormen bestemmingsreserve bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022. De raad heeft tevens besloten in september van elk jaar een besluit te nemen op de opgave van het volgende kalenderjaar.

8.1 – Ruimtelijke Ordening

Activiteit	Aanpassen legesinkomsten vanwege invoering Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en Omgevingswet.				
Gevolgen voor de inwoners	Wijziging van landelijke wetgeving heeft tot gevolg dat er minder leges in rekening kunnen worden gebracht bij aanvragen omgevingsvergunningen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 105.000	€ 105.000	€ 105.000	€ 105.000	Structureel
	-	-	-	-	

Toelichting:

Categorie 1

De wijziging van de landelijke wetgeving heeft tot gevolg dat er minder leges in rekening kunnen worden gebracht bij aanvragen omgevingsvergunningen. De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en de Omgevingswet worden naar verwachting op 1 januari 2024 ingevoerd. De Wkb zorgt voor verschuiving van werk en verantwoordelijkheid van de gemeente naar de markt. Dit betekent ook dat we voor dat deel van het werk geen leges in rekening mogen brengen. We verwachten een mindere opbrengst van 25% tot 40% voor de eerste jaren. Dat is echter mede

afhankelijk van de keuzes die nog gemaakt moeten worden en van het aantal te vergunnen grote bouwprojecten in dat jaar.

Daarbij verwachten we een piek in aanvragen eind 2023, zoals gebruikelijk bij grote wetswijzigingen. Die aanvragen moeten vervolgens begin 2024 worden behandeld. Om deze piek op te vangen is tijdelijk extra capaciteit nodig, om de dienstverlening op orde te houden. Hiertegenover staan de legesopbrengsten.

Vanuit het gemeentefonds draagt het Rijk bij aan de voorbereidingen die gemeenten moeten treffen voor de inwerkingtreding van de WKB. De definitieve bedragen worden verwacht in de septembercirculaire.

8.1 – Ruimtelijke Ordening

Activiteit	Beleidskader Landelijk Gebied.				
Gevolgen voor de inwoners	Een economisch vitaal en leefbaar landelijk gebied.				
Middelen (de helft wordt gedekt uit reserve 5-202-10014)	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 50.000	€ 50.000			Incidenteel dekking uit reserve
	- € 25.000	- € 25.000	-	-	
	€ 25.000	€ 25.000			

Toelichting:

Categorie 3

Als onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) stelt provincie Drenthe in 2023 een Gebiedsplan Drenthe op. Daarin komt te staan wat de opgaven zijn voor natuur (inclusief stikstof) water en klimaat en welke maatregelen waar genomen moeten worden. Daarnaast werken provincies aan een nieuwe Omgevingsvisie waarin ze alle ruimtelijke opgaven gaan inpassen, waarbij water en bodem meer sturend worden.

De keuzes die het Rijk en de provincie maken zullen gevolgen hebben voor het gemeentelijk beleid. Om die vertaalslag te maken stellen we in 2024 en 2025 een beleidskader landelijk gebied De Wolden op. In dat beleidskader gaan we in op de mogelijkheden voor de verschillende ruimtelijke functies in het landelijk gebied.

De kosten bedragen naar verwachting 2 x € 50.000 en worden voor 50% ten laste gebracht van de reserve nr. 5-202-10014: Egalisatie kosten actualisatie bestemmingsplannen. De naam (en het doel) van deze reserve wordt daarom verbreed naar 'Egalisatie kosten actualisatie bestemmingsplannen, omgevingsplannen en ruimtelijk beleid'.

8.1 – Ruimtelijke Ordening

Activiteit	Uitvoering deelprojecten Sportpark de Baete en omgeving Ruinen.				
Gevolgen voor de inwoners	Optimalisatie van het gezamenlijk gebruik en inrichting van het gebied.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	PM	PM	PM	PM	Incidenteel
	-	-	-	-	

Toelichting:

Categorie 1

De raad heeft de gebiedsvisie "De Baete volop in beweging" op 29 september 2022 vastgesteld. Daarnaast is een voorbereidingskrediet van € 278.000 beschikbaar gesteld voor de nader uitwerking van de gebiedsvisie tot een uitvoeringsplan en de aankoop van een perceel van het waterschap. Er wordt gezamenlijk met de verenigingen en stichtingen hard gewerkt aan de uitwerking van de deelprojecten. Naar verwachting wordt in het najaar van 2023 het gehele uitvoeringsplan aangeboden aan de raad. De uitvoering van de deelprojecten zal in periode van 2024 -2027 kunnen worden gerealiseerd.

8.1 – Ruimtelijke Ordening

Activiteit	Project implementatie Omgevingswet				
Gevolgen voor de inwoners	Versnelling en verbetering besluitvorming met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen, meer ontwikkelkansen en meer maatwerk.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	
	€ 198.000 -€ 205.000				Incidenteel

Toelichting:

Categorie 1

De Eerste Kamer heeft ermee ingestemd dat de Omgevingswet per 1 januari 2024 in gaat. Voor 2024 begroten we de kosten voor de implementatie op -€ 7.000. Dit zijn de kosten die wij als gemeente dragen en verrekend met de geschatte bijdrage van het Rijk. Hierover wordt in de meicirculaire 2023 van het Rijk meer duidelijkheid verwacht.

8.3 – Wonen en Bouwen

Activiteit	Voorlichtingscampagne duurzaam en levensloopbestendig.				
Gevolgen voor de inwoners	Duurzame en levensloopbestendige woningen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 15.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De komende jaren moeten we bestaande woningen duurzamer en levensloopbestendig maken. In de woon(zorg)visie "Veelzijdig wonen in De Wolden" legden we daarom vast dat we in 2023 een voorlichtingscampagne opzetten. Onderdeel van de campagne is het beschikbaar stellen van een renovatiepakket en consult van een energiecoach per huishouden. Het renovatiepakket wordt in 2023 uitgewerkt en zal bestaan uit maatregelen die een significante impact hebben op de energierekening of levensloopbestendigheid. Ook brengen we in de campagne regelingen van de gemeente en andere partijen onder de aandacht, zoals de energiebespaarlening, de verzilverlening en de stimuleringsregeling.

De financiële consequentie is afhankelijk van de opzet van de campagne. In 2023 werken wij dit verder uit.

8.3 – Wonen en Bouwen

Activiteit	Starterspakket.				
Gevolgen voor de inwoners	Betaalbare woningen voor starters op de woningmarkt.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

We willen het makkelijker maken voor starters om een woning te kopen in De Wolden. In de woon(zorg)visie "Veelzijdig wonen in De Wolden" legden wij vast dat wij in 2023 een uitgebreid starterspakket ontwikkelen. Daarin verkennen we de volgende onderdelen: Starterslening, Koopgarant, Duo-koop, Anti-speculatiebeding en zelfbewoningsplicht, Opkoopbescherming, Bestemmingscategorie sociale koop of middenhuur, Kooptlater Woning, Voorrang eigen inwoners en Duo-Wonen. Een aantal van deze maatregelen zijn kostenneutraal. Andere maatregelen (zoals een starterslening) hebben wel een financiële consequentie. De exacte financiële consequentie is afhankelijk van de uitwerking van het starterspakket. De kosten die hier zijn opgenomen zijn een

inschatting van de beheerskosten. Voor een aantal maatregelen (zoals de starterslening) zijn daarnaast investeringen nodig, waarvoor te zijner tijd een raadsvoorstel wordt voorgelegd.

8.3 – Wonen en Bouwen

Activiteit	Toepassen 'Ja, tenzij' principe op gebied van de leefomgeving				
Gevolgen voor de inwoners	Meer maatwerk in de dienstverlening met betrekking tot de leefomgeving.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€95.000	€ 95.000	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

We zien steeds meer de behoefte aan maatwerk dienstverlening op het gebied van de fysieke leefomgeving. Dit komt tot uiting in het 'ja, tenzij' principe dat we hanteren conform het collegeprogramma en de visie Dienstverlening. We voorzien geen afname in aantal initiatieven, juist met de Omgevingswet zien we eerder een toename ontstaan. Met daarbij een toename in de ondersteunende administratieve taken. Wat de personele gevolgen zijn van de invoering van de Omgevingswet en de Wkb is nu nog niet duidelijk. De verwachting is dat de invoering van de Wkb leidt tot minder personele inzet, wat weer ruimte geeft voor de 'ja, tenzij' aanvragen. Echter de vrijkomende capaciteit moet wel passen bij de competenties die nodig zijn voor de Omgevingswet (meer adviseren en meer maatwerk).

We willen ook in 2024 voorzien in de behoefte aan maatwerkdienstverlening die er al enkele jaren is in De Wolden. We voeren in 2025 een impactanalyse uit die ons meer inzicht kan geven in de totaal benodigde personeelscapaciteit vanwege de invoering van de Omgevingswet en de Wkb. De resultaten daarvan nemen we mee in de Kadernota 2026-2029. Om goed in te kunnen spelen op het 'ja, tenzij' principe is voor 2024 en 2025 € 95.000 nodig. Dit is incidenteel budget ter overbrugging naar een nieuw intern evenwicht.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
7.4 Duurzaamheidssubsidie starters	-	20.000	20.000	-
7.4 Flexteam	79.671	79.671		
8.1 Project Vitale vakantieparken	253.856	205.896	138.804	80.468
8.1 Aanpassing leges WKB en Omgevingswet	105.000	105.000	105.000	105.000
8.1 Beleidskader landelijk gebied	50.000	50.000		
8.1 Omgevingswet	198.000			
8.3 Voorlichtingscampagne	15.000	7.000	7.000	7.000
8.3 Starters pakket	45.000	45.000	45.000	45.000
8.3 Ja tenzij	95.000	95.000		
Totaal lasten	841.527	607.567	315.804	237.468
Baten				
7.4 Duurzaamheidssubsidie starters (uit jaarrekening resultaat 2022)		-20.000	-20.000	
7.4 Flexteam (rijksbijdrage)	-79.671	-79.671		

Product	2024	2025	2026	2027
8.1 Project vitale vakantieparken	-253.856	-205.896	-138.804	-80.468
8.1 Beleidskader Landelijk gebied / dekking uit reserve	-25.000	-25.000		
8.1 Rijksbijdrage Omgevingwet (gemeentefonds)	-205.000			
Totaal baten	-563.527	-330.567	-158.804	-80.468
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	278.000	277.000	157.000	157.000

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):
n.v.t.

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):
n.v.t.

Investeringsen

In deze Kadernota zijn voor dit programma geen investeringen opgenomen.

Programma 04 Samen vooruit

Het programma Samen vooruit bestaat uit de beleidsonderwerpen economische zaken, landbouw, recreatie en toerisme, cultuurhistorie, groen en spelen.

Programmahouder: Gerrie Hempen-Prent

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Landbouw

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Zoals in programma 03 al omschreven, zal het NPLG grote gevolgen hebben voor het landelijk gebied.

Economische Zaken

Programmeringsafspraken bedrijventerreinen Zuidwest-Drenthe

De provincie heeft in 2022 een behoefteraming bedrijventerreinen uitgevoerd, voor een evenwichtige ontwikkeling van bedrijventerreinen in Drenthe. Binnen de regio Zuidwest-Drenthe worden nu programmeringsafspraken gemaakt met de gemeenten Meppel en Westerveld om gezamenlijk met elkaar het aantal hectares (kwantitatief en kwalitatief) te verdelen tot 2030.

Nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen

De uitkomst van deze programmeringsafspraken en de in 2023 op te stellen bedrijventerreinvisie voor De Wolden geeft een kader voor nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen. Dit kan leiden tot het uitvoeren van locatiestudies voor Zuidwolde en Koekange.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Eikenprocessierups

In 2023 doen we een aantal pilots in de bestrijding van Eikenprocessierups (EPR). De resultaten worden gebruikt bij de evaluatie van het huidige EPR-beleid. Mogelijk geeft dit aanleiding tot bijstelling voor de komende jaren.

Nota kapitaalgoederen

De nota kapitaalgoederen geeft een beeld van het financiële perspectief voor investeringen en exploitatie van, voor dit programma, openbaar groen en (openlucht)recreatie. Na vaststelling van de nota kapitaalgoederen zullen berekeningen worden aangescherpt. De eventuele consequenties nemen we mee bij het opstellen van de begroting 2024-2027.

Speerpunten

3.1 – Economische ontwikkeling

Activiteit	Prestatieovereenkomst Concours Hippique De Wolden.				
Gevolgen voor de inwoners	Mogelijk maken van een laagdrempelig topsportevenement.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De huidige prestatieovereenkomst tussen de gemeente en de organisatie van CH De Wolden loopt in 2023 af. Het hoog aangeschreven concours geeft De Wolden een aparte status en door de bijdrage is de naam van de gemeente verbonden aan het concours. We zijn momenteel in gesprek met CH De Wolden om te komen tot nieuwe afspraken en voorwaarden die wij stellen met betrekking tot de subsidie. De spin-off van het evenement is het veelvoudige van het bedrag dat we als gemeente beschikbaar stellen.

5.7 – Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Activiteit	Op peil houden onderhoudsbudgetten 'openbaar groen en speeltuinen' door prijsstijgingen en indexeringen.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige en toegankelijke leefomgeving.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 110.547	€ 110.547	€ 110.547	€ 110.547	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Om het onderhoud, volgens het afgesproken kwaliteitsniveau te kunnen (blijven) uitvoeren, is het noodzakelijk dat de beschikbare budgetten op peil blijven. Aanpassing vindt plaats op basis van de Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). De raming van de inflatie in Nederland

volgens de HICP was in februari 8,9%. Voorsnog wordt rekening gehouden met deze prijsindex van 8,9% x € 1.242.100 (budgetten beheersprogramma groen € 1.089.330, uitvoeringsprogramma slotenonderhoud € 131.949 en budget speelruimtebeheersplan € 20.821).

8.3 - Wonen en bouwen (plattelandsontwikkeling)

Activiteit	Leader West-Drenthe 2023-2027.				
Gevolgen voor de inwoners	Verbeteren van de leefbaarheid en economie van het platteland door het subsidiëren van bottom-up initiatieven van inwoners en ondernemers.				
Middelen beschikbaar in reserve 5-202-10008	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	Incidenteel
	-€ 20.000	-€ 20.000	-€ 20.000	-€ 20.000	dekking reserve

Toelichting:

Categorie 3

Provincie Drenthe heeft samen met 6 gemeenten in West-Drenthe (Noordenveld, Meppel, Westerveld, Midden-Drenthe, Hoogeveen en De Wolden) het initiatief genomen om een Leader subsidieregeling te ontwikkelen. Samen met stakeholders uit het gebied is een Lokale Ontwikkelstrategie (LOS) opgesteld. Projecten die in de strategie passen komen voor subsidie in aanmerking. De regeling gaat al in 2023 van start. De Wolden draagt 5 jaar lang € 20.000 per jaar bij, € 100.000 in totaal. Dit bedrag is beschikbaar in de reserve Co-financiering Leader/ILG/POP (nr: 5-202-10008).

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
3.1 Versterken Ondernemersplatform De Wolden	€ 5.000	€ 0	€ 0	€ 0
3.1 Prestatieovereenkomst CH De Wolden	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500
3.1 Doorschuiven extra eenmalige storting in Transitiefonds Toekomstgerichte landbouw van 2024 naar 2025	€ - 250.000	€ 0	€ 0	€ 0
5.7 Indexering onderhoudsbudgetten groen etc.	€ 110.547	€ 110.547	€ 110.547	€ 110.547
5.7 Hogere bijdrage Recreatieschap Drenthe	€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600
8.3 Leader West- Drenthe	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Totaal lasten	€ -96.353	€ 148.647	€ 148.647	€ 148.647
Baten				
5.5 - subsidie voor de toren NH Kerk te Ruinen	€ -7.830	€ -7.830	€ -7.830	€ -7.830
8.3 - Leader West-Drenthe	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000
Totaal baten	€ -27.830	€ -27.830	€ -27.830	€ -27.830
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	€ -124.183	€ 120.817	€ 120.817	€ 120.817

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

3.1 Versterken Ondernemersplatform De Wolden. De komende jaren wil het Ondernemersplatform zich verder versterken door het organiseren van extra bijeenkomsten voor alle ondernemers van De Wolden. Hiervoor gebruiken we in 2024 incidenteel € 5.000.

3.1 Ophoging Transitiefonds Toekomstgerichte landbouw. De ophoging van dit fonds vindt niet plaats via de exploitatie 2024, maar wordt gedekt uit het rekeningresultaat 2022.

5.7 Hogere bijdrage Recreatieschap Drenthe. Op basis van de Kadernota 2024 van het Recreatieschap Drenthe houden we rekening met een stijging van de bijdrage aan het Recreatieschap met € 5.600 (betreft de bijdrage in de exploitatie en het Fonds Recreatie en Toerisme).

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):
5.5 - subsidie voor de toren NH Kerk te Ruinen. In 2022 hebben wij een subsidieaanvraag ingediend bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. We ontvangen jaarlijks € 7.830.

Investeringsplanning

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen nieuwe investeringen programmabegroting 2024-2027

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Vervangen speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2024	€ 67.500	
Vervanging speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2025	€ 67.500	
Vervanging speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2026	€ 67.500	
Vervanging speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2027	€ 67.500	

Programma 05 Solide basis voor De Wolden

Het programma Solide basis bestaat uit de beleidsonderwerpen afval, financiële zelfredzaamheid en grondbeleid.

Programmahouder: Egbert van Dijk

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Financiële zelfredzaamheid

Energiearmoede inwoners

In 2024 werken we verder aan informatievoorziening over de bestaande ondersteuningsmogelijkheden en de uitvoering van de rijksmaatregelen om de hoge energierekening te verzachten.

Energiearmoede maatschappelijke organisaties

In februari 2023 heeft de gemeenteraad besloten een noodfonds in te richten voor dorpshuizen en verenigingen die acute problematiek ervaren als gevolg van de gestegen energielasten. Daarnaast is het voorstel gedaan om € 1,5 miljoen beschikbaar te stellen om te investeren in duurzaamheid bij buitensportaccommodaties in gemeentelijk eigendom. Ook is voorgesteld de subsidieregeling voor LED-verlichting van buitensportvelden te verlengen voor de jaren 2023 en 2024. Met het inzetten van deze acties werken we de komende periode aan het tegengaan van energiearmoede van maatschappelijke organisaties en het verdere verduurzamen ervan.

Aanvullend hierop stellen we de nieuwe Vastgoednota 2024-2028 op. Een onderdeel van de nota is verduurzaming, zodat we invulling geven aan duurzaamheidsdoelstellingen en we energielasten structureel terug kunnen dringen.

Afval

Kwaliteit grondstoffen

Waar tot dusver bij de afvalinzameling de nadruk lag op het verminderen van de hoeveelheid (ongescheiden) restafval verschuift de focus naar het verbeteren van de kwaliteit van de grondstoffen. Met het terugdringen van de hoeveelheid ongescheiden restafval is namelijk enerzijds de hoeveelheid grondstoffen toegenomen maar anderzijds ook het percentage stoffen (vervuiling) in deze stromen. Mede hierdoor worden verontreinigde vrachten geheel of gedeeltelijk afgekeurd. Dit heeft niet alleen ongewenste milieueffecten doordat de afgekeurde grondstoffen worden verwerkt op dezelfde manier als restafval (door verbranding), maar ook nadelige financiële effecten (minder opbrengst c.q. hogere kosten).

Participatie inwoners

Op 30 juni 2022 heeft de gemeenteraad besloten het oud papier en karton (OPK) vanaf 1 januari 2023 in te zamelen door middel van zijladers. Daarnaast is er een amendement aangenomen waarmee het college de opdracht heeft gekregen met vrijwilligersorganisaties in gesprek te gaan om te onderzoeken of deze organisaties, tegen betaling, een bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid in de gemeente. Deze gesprekken met de vrijwilligersorganisaties (scholen, kerken en verenigingen) zijn begin 2023 opgestart. Voor realiseerbare voorstellen wordt een financiële vergoeding toegekend die het wegvallen van de opbrengsten uit de inzameling van OPK geheel of gedeeltelijk kan compenseren.

Speerpunten

7.3 - Afval

Activiteit	Bewustwordingscampagne kwaliteit grondstoffen.				
Gevolgen voor de inwoners	Verhoging kennis correcte afvalscheiding.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 50.000	-	-	-	Incidenteel
	€ -50.000				dekking via de afvalstoffenheffing
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

We starten in 2024 een bewustwordingscampagne voor onze inwoners om de kwaliteit van de grondstoffen te verhogen en daarmee het geheel of gedeeltelijk afkeuren van vrachten tegen te gaan. De kosten worden daarmee naar verwachting in de toekomst weer terugverdiend door hogere opbrengsten en/of lagere lasten. Het benodigde budget van € 50.000 voor de bewustwordingscampagne zal met name worden ingezet voor gerichte communicatie richting onze inwoners. Dekking vindt plaats via de afvalstoffenheffing.

7.3 - Afval

Activiteit	Activiteiten door vrijwilligers.				
Gevolgen voor de inwoners	Verdere verbetering leefbaarheid.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 52.500	€ 75.000	€ 97.500	-	Incidenteel
	€-30.000	€-30.000	€-30.000		
	-		-	€ 120.000 € -30.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Tijdens de bijeenkomsten met de vrijwilligersorganisaties zijn een groot aantal suggesties gedaan om de leefbaarheid in de buurt te verbeteren. Daarbij is nu de verwachting dat het aantal deelnemende organisaties waarschijnlijk groter is dan voorheen bij het inzamelen van OPK. Daarnaast is het de bedoeling om de coördinatie van de verschillende activiteiten bij de vrijwilligersorganisaties te beleggen. Dat maakt dat we hiervoor een benodigd budget verwachten van € 120.000 structureel per jaar. De eerste jaren kan deze bijdrage verrekend worden met de in de begroting 2023 opgenomen afbouwregeling. De bedragen vanuit de afbouwregeling zijn in 2024 ca. € 67.500 in 2025 ca. € 45.000 en in 2026 ca. € 22.500 zodat het netto benodigde budget voor de (alternatieve) activiteiten de komende jaren € 52.500 (2024), € 75.000 (2025), € 7.500 (2026) resp. € 120.000 (vanaf 2027) bedraagt.

Het benodigde budget (€ 120.000) is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse vergoeding voor de OPK-inzameling (ca. € 90.000) plus extra budget dat benodigd is in verband met de deelname van meer organisaties, uitbreiding van het aantal activiteiten en de coördinatie van deze activiteiten door vrijwilligers.

We gaan er vooralsnog vanuit dat een deel van het benodigde budget uit de afvalstoffenheffing kan worden gedekt. De hoogte van dit deel is afhankelijk van de activiteiten die een relatie hebben met afval en de VANG-doelstellingen. In deze Kadernota gaan we uit van € 30.000. De definitieve hoogte weten we als de uitkomsten van de gesprekken met vrijwilligersorganisaties volledig bekend zijn. Op basis daarvan bepalen we het juiste taakveld van alle activiteiten.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
7.3 Bewustwordingscampagne kwaliteit grondstoffen	50.000			
7.3 Activiteiten voor vrijwilligers en verdere verbetering leefbaarheid	52.500	75.000	97.500	120.000
Totaal lasten	102.500	75.000	97.500	120.000
Baten				
7.3 dekking bewustwordingscampagne via afvalstoffenheffing	-50.000	0	0	0
7.3 activiteiten door vrijwilligers (dekking via afvalstoffenheffing)	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Totaal baten	-80.000	-30.000	-30.000	-30.000
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	22.500	45.000	67.500	90.000

Investerings

In deze Kadernota zijn voor dit programma geen investeringen gepland.

Programma 06 Sportief met elkaar

Het programma in beeld

De Wolden is een sportieve gemeente. Op het gebied van sport- en bewegen gebeurt er veel. De vele en onmisbare vrijwilligers maken dit mede mogelijk.

Voor elk dorp is het belangrijk dat er een ontmoetingsplek is. De dorpshuizen vervullen daarin een zeer belangrijke rol. De aanwezigheid van een dorpshuis stimuleert niet alleen het verenigingsleven, maar ook de sociale vitaliteit in een dorp.

Programmahouder: Egbert van Dijk

Wat speelt er in De Wolden?

Sport

Sportakkoord & Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC)

Landelijk zijn afspraken gemaakt over een gezonde leefstijl, zorg, sport en omgeving. Het ministerie van VWS, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en GGD GHOR Nederland hebben deze afspraken op 3 februari 2023 ondertekend in het GALA (het Gezond en Actief Leven Akkoord). In dit akkoord is afgesproken dat gemeenten een uitvoeringsplan gaan maken waarin staat hoe dit in de eigen gemeente wordt opgepakt. Zie ook programma 07 Sociaal.

Om de afspraken uit het GALA goed te kunnen uitvoeren, kunnen gemeenten van verschillende subsidies gebruik maken. Dat loopt via een Brede-SPUK regeling. Voor sport maakt de gemeente De Wolden gebruik van twee subsidieregelingen. Dat zijn het Sportakkoord II en de Brede Regeling Combinatiefuncties (voor sportfunctionarissen en cultuurcoaches). De regelingen lopen van 2023 tot en met 2026.

Nieuwe sportnota 2024-2027

De huidige sportnota loopt tot en met 2023. Begin 2024 gaan we een nieuwe sportnota maken.

Speerpunten

Voor dit programma zijn geen speerpunten groter dan € 10.000 aanwezig. In de tabel hieronder staan 2 financiële aanpassingen.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd:

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
5.2 Indexatie beheersvergoeding onderhoud sportaccommodaties en sportvelden	2.700	2.700	2.700	2.700
5.2 Indexatie beheersvergoeding onderhoud sportaccommodaties	7.680	7.680	7.680	7.680
Totaal lasten	10.380	10.380	10.380	10.380
Baten				
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	10.380	10.380	10.380	10.380

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

5.2 Indexatie beheersvergoeding onderhoud sportaccommodaties en sportvelden. Het onderhoud van de kleedkamers van de buitensportaccommodaties is (deels) overgedragen aan de sportverenigingen. De vergoedingen passen bij de meerjarenonderhoudsplanningen voor de kleedgebouwen. Onlangs heeft er een nieuwe inspectie plaatsgevonden. De resultaten worden verwerkt in de begroting 2024.

Voorlopig houden we rekening met een indexatie van 2,4% wat leidt tot een verhoging van € 2.700. Bij het opstellen van de begroting 2024 stellen we de index vast.

5.2 Indexatie beheersvergoeding onderhoud sportaccommodaties. Een aantal jaren geleden zijn de drie zwembaden in De Wolden geprivatiseerd. Het gaat om De Waterlelie in Zuidwolde, De Slenken in de Wijk en Zwembad Ruinen. Deze zwembaden kregen sindsdien elk jaar een (exploitatie)subsidie. Deze zijn nooit geïndexeerd. Vanwege de inflatie lopen de kosten voor deze organisaties sterk op, terwijl de inkomsten niet meegroeien. Omdat we belang hechten aan de toekomst van onze zwembaden gaan wij de jaarlijkse (exploitatie)subsidie indexeren. Momenteel ontvangen zij gezamenlijk ongeveer € 320.000 (exploitatie)subsidie. Voorlopig houden we rekening met een indexatie van 2,4%. Bij het opstellen van de begroting 2024 stellen we de index vast.

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):
n.v.t.

Investeringsen

In deze Kadernota zijn voor dit programma geen investeringen opgenomen.

Programma 07 Sociaal

Het programma Sociaal gaat over de beleidsterreinen werk, zorg (o.a. Wmo), jeugdzorg, onderwijs en volksgezondheid.

Programmahouder: Mark Turksma

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Zorg

Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Het zorglandschap in Nederland verandert door de komst van twee landelijk gesloten akkoorden.

1. Het IZA zet in op een beweging van zorg naar gezondheid en op een steviger samenwerking tussen voorliggend veld/sociaal domein, eerste- en tweedelijns zorg.
2. Het GALA is een akkoord tussen Rijk, zorgverzekeraar, gemeenten en GGD. In het akkoord is afgesproken hoe preventief gezondheidsbeleid kan worden versterkt en duurzaam kan worden geborgd. Het gaat om financiële bijdragen voor onder andere combinatiefuncties, sportakkoord, valpreventie, kansrijke start en welzijn op recept.

Voor De Wolden betekent dit een rijksbijdrage van in totaal bijna € 1.500.000 voor de periode 2023-2026. Dit is deels een voortgang van bestaande regelingen en deels nieuw geld. Voorwaarde is dat we een integraal plan ontwikkelen. Na goedkeuring geven we hier de komende jaren uitvoering aan.

Domein Overstijgende Samenwerking Drenthe (DOS)

Het ministerie van VWS heeft gemeenten in 2023 de mogelijkheid geboden aan te sluiten en ervaring op te doen met de DOS-werkwijze, als vervolg op een eerdere pilot in onder andere Hollandscheveld (Hoogeveen). Het doel hiervan is om vanuit het perspectief van de inwoner te kijken wat hij/zij nodig heeft om te participeren en zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. In Drenthe hebben 6 gemeenten aangegeven aan de slag te willen met DOS Drenthe, waaronder gemeente De Wolden. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke subsidieaanvraag DOS Drenthe waarbij gemeente De Wolden penvoerder is namens gemeenten Hoogeveen, Meppel, Coevorden, Aa en

Hunze en Westerveld.

In De Wolden gaan we in 2023 op zoek naar een dorp waar we gaan verkennen of de DOS werkwijze van de grond kan komen. Een ontwikkeling die past in de lijn van het IZA en het Programma WOZO.

Doordecentralisatie beschermd wonen

Vanaf 1 januari 2024 wordt elke gemeente zelf verantwoordelijk voor nieuwe cliënten beschermd wonen. Dat betekent dat elke gemeente zelf verantwoordelijk wordt voor het bieden van beschermd wonen van indicatiestelling tot verantwoording van de ingezette middelen. De centrumgemeente (Assen) blijft verantwoordelijk voor de bestaande cliënten. Over een periode van zeven jaar worden de rijksmiddelen volgens een nieuw objectief verdeelmodel verdeeld over alle gemeenten. Stapsgewijs wordt het historische budget dat de centrumgemeenten ontvangen voor bestaande cliënten afgebouwd en het objectieve budget dat elke gemeente krijgt voor nieuwe cliënten opgebouwd.

Evaluatie Adviesraad Sociaal Domein / cliëntraden

Er heeft een evaluatie plaatsgevonden naar de structuur van de ASD en de cliëntraden. Met het inzicht uit de evaluatie en alle ontvangen reacties is geoordeeld dat er moet worden gekomen tot het formeren van één ASD.

De 3 cliëntraden zullen worden geïntegreerd binnen de brede ASD waarbij, ten behoeve van de overgang, 3 werkgroepen zullen worden ingesteld op basis van de huidige indeling.

Er zal door de gemeente een budget aan de ASD worden toegekend waarbij de ASD in staat is om de taken te kunnen uitvoeren. De kosten van de ASD worden via de begroting van de gemeente verrekend.

Jeugdhulp

Hervormingsagenda Jeugd

Op landelijk niveau wordt al lange tijd gesproken over de Hervormingsagenda Jeugd. Op dit moment zijn de contouren van Hervormingsagenda Jeugd steeds zichtbaarder. De verwachting is dat er in het voorjaar 2023 een vastgestelde Hervormingsagenda Jeugd komt. Dan wordt ook duidelijk waar wij als gemeenten aan moeten voldoen en wat de meerjarige financiële consequenties zijn.

Onderwijs

Voor- en vroegschoolse educatie

We willen dat kinderen al vanaf jonge leeftijd gelijke kansen krijgen om op te groeien vanuit een sterke en veilige basis. Daarom vernieuwen we het beleidsplan Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). De inhoud van het nieuwe beleidsplan VVE wordt vertaald naar financiën.

Werk

Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden (SWIDW) en Stark

De SWIDW binnen de gemeente De Wolden wordt geëvalueerd. Door middel van deze evaluatie wordt er onderzocht wat de juiste inzet dient te zijn van de stichting, nu en richting de toekomst. Hierbij is er in het bijzonder aandacht voor de doelgroep WSW en de werkzaamheden die zij verrichten. Bij het uitvoeren van deze evaluatie wordt rekening gehouden met de ontwikkelingen bij Stark waar op dit moment ook nog een deel van WSW doelgroep werkzaam is.

Volksgezondheid

Dementievriendelijk De Wolden

Het aantal mensen met dementie neemt sterk toe. Op dit moment zijn er naar schatting zo'n 600 mensen met dementie in de gemeente De Wolden. Volgens de prognose zullen dat er in 2050 ongeveer 1000 zijn. Met gemiddeld 40 uur per week is de belasting van mantelzorgers voor mensen met dementie hoger dan die van de gemiddelde mantelzorger die 7,4 uur per week zorgt (bron: [SCP](#)). Voor zorgende partners van een naaste met dementie is de belasting zelfs gemiddeld 65 uur. We zetten we in op ondersteuning voor deze groep mantelzorgers en een dementievriendelijke leefomgeving.

Speerpunten

4.3- Leerlingenvervoer

Activiteit	Aanpassing budget naar aanleiding van realisatiecijfers.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 55.000	€ 41.250	€ 41.250	€ 41.250	Structureel
	- € 13.750				

Toelichting:

Categorie 2

In de begrotingen van de afgelopen jaren is onvoldoende rekening gehouden met de mogelijkheid dat ouders van leerlingen ook een vergoeding kunnen ontvangen voor de vervoerskosten die gemaakt worden naar school en terug. Daarnaast is gebleken dat het afgelopen jaar 25% van de kostenstijging is veroorzaakt doordat onze Oekraïense doelgroep gebruik maakt van leerlingenvervoer. Door deze aanvulling van het budget wordt dat nu hersteld, waarbij we in 2024 25% van de kosten (€ 13.750) dekken uit het budget Oekraïne.

4.3 – Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Activiteit	Overheveling budget leerplicht naar Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hogeveen.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-€ 81.000	-€ 81.000	-€ 81.000	-€ 81.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

De leerplicht werd door vier gemeenten in een samenwerkingsverband uitgevoerd, namelijk door De Wolden, Hogeveen, Meppel en Westerveld. Enige tijd geleden zijn eerst Meppel en daarna Westerveld uit dit samenwerkingsverband gestapt. Dit betekent dat alleen leerplicht De Wolden en Hogeveen over zijn gebleven. Om deze reden is het logisch om de middelen voor leerplicht over te hevelen naar het budget van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hogeveen. Dit is terug te zien bij programma 12 Overhead.

6.1 – Maatschappelijk werk en welzijn

Activiteit	Looncompensatie Algemeen Maatschappelijk Werk en regulier welzijnswerk conform cao.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 177.380	€ 177.380	€ 177.380	€ 177.380	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

In het kader van de subsidieverstrekking aan de Stichting Welzijn De Wolden voor het uitvoeren van algemeen maatschappelijk werk en welzijnswerk wordt jaarlijks rekening gehouden met een compensatie voor loon- en prijsstijgingen die onder andere voortvloeien uit cao-verplichtingen. De kostenstijging op basis van de prijsindex voor 2024 zal naar verwachting uitkomen op 10% en is conform opgenomen.

6.5 Arbeidsparticipatie

Activiteit	Re-integratie statushouders				
Gevolgen voor de inwoners	Betere kansen op de arbeidsmarkt voor de doelgroep statushouders				
Middelen vanuit septembercirculaire 2022	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 45.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel
	- € 45.000				Dekking gemeentefonds

Toelichting:

Categorie 1

Via de septembercirculaire 2022 hebben we € 45.000 ontvangen om extra ondersteuning te bieden aan statushouders. De afgelopen jaren zien we dat de instroom van statushouders is toegenomen. Als gevolg van corona heeft niet iedereen de ondersteuning gekregen die men nodig heeft om de stap naar de arbeidsmarkt te kunnen maken. Het budget van € 45.000 wendde we daarom ook aan om verdere taalontwikkeling te stimuleren door combinaties te maken tussen scholing, werkritme, stages en/of betaald werk. Daarnaast bieden we zelfredzaamheidsprogramma's via Vluchtelingenwerk aan. En daarbij zullen we ook gebruik maken van de inzet van zogenaamde sleutelpersonen (cq ervaringsdeskundigen).

6.60 Wmo voorzieningen

Activiteit	Aanbesteding hulpmiddelen.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 56.500	€ 56.500	€ 56.500	€ 56.500	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Per april 2024 loopt de overeenkomst voor de levering van Wmo-hulpmiddelen af. Op basis van een inkooptraject dat in 2023 is gestart, zullen nieuwe overeenkomsten worden gesloten. We zien dat de hulpmiddelen Wmo de laatste jaren een behoorlijke prijsstijging laten zien. Dit komt door stijging van grondstofprijzen, energieprijzen en hogere kosten personeel. In de afgelopen 2 jaar zijn er hogere dan contractueel overeengekomen indexaties afgesproken. De verwachting is dat de kosten verder zullen stijgen. De werkelijke kosten in 2024 zullen duidelijk worden naar aanleiding van de afspraken uit de inkoop. Om een inschatting te maken van het budget over 2024 is ervoor gekozen om de tariefstijging conform 2023 mee te nemen van 5%. Bovendien hebben we rekening gehouden met de te verwachten groei van de Wmo-voorzieningen volgens de landelijke WMO voorspelmodel van 5%. Bij het opstellen van de begroting bepalen we de definitieve hoogte van de indexatie.

6.60 Wmo vervoer

Activiteit	Indexatie bijdrage Publiek Vervoer.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Binnen Publiek Vervoer is de afspraak gemaakt om een NEA-indexatie toe te passen van 13,7% (peiljaar 2023). Op basis hiervan wordt het budget aangepast en verhoogd. De NEA-index wordt jaarlijks berekend door onderzoeksbureau Panteia in opdracht van het Sociaal Fonds Mobiliteit. De

sterk stijgende brandstofprijzen van het afgelopen jaar hebben een groot effect op de kosten in de zorg- en taxivervoer.

NEA is ontstaan uit een samenwerkingsverband van het Nederlands Vervoerswetenschappelijk Instituut (NVI) het Economisch Bureau voor het Wegvervoer (EWB) en het Administratief Centrum Beroepsvervoer (ACB).

6.71b Wmo begeleiding

Activiteit	Indexatie budget Wmo begeleiding.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 113.000	€ 113.000	€ 113.000	€ 113.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Binnen de Wmo hebben we te maken met de Algemene Maatregel van Bestuur Reële prijzen Wmo. Dit betekent dat we als opdrachtgever reële prijzen moeten betalen voor de producten die we inkopen. Binnen de producten Wmo hebben we afspraken gemaakt over indexaties. Deze zijn veelal gekoppeld aan landelijk vastgestelde percentages zoals het OVA percentage (4,74% voor 2023), NEA percentage (13,7% voor 2023) of CPI (7,6% januari 2023) of cao-ontwikkelingen.

Om een inschatting te maken van het bedrag hebben we ook hier het WMO voorspelmodel geraadpleegd (5%) en hebben we het OVA-% meegenomen van 4.74% (peiljaar 2023). Zie reeds ook vermeld bij Wmo huishoudelijke hulp. Bij het opstellen van de begroting bepalen we de definitieve hoogte van de indexatie.

6.71c Wmo dagbesteding

Activiteit	Indexatie budget Wmo dagbesteding.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Binnen de Wmo hebben we te maken met de Algemene Maatregel van Bestuur Reële prijzen Wmo. Dit betekent dat we als opdrachtgever reële prijzen moeten betalen voor de producten die we inkopen. Binnen de producten Wmo hebben we afspraken gemaakt over indexaties. Deze zijn veelal gekoppeld aan landelijk vastgestelde percentages zoals het OVA percentage (4,74% voor 2023), NEA percentage (13,7% voor 2023) of CPI (7,6% januari 2023) of cao-ontwikkelingen.

Om een inschatting te maken van het bedrag hebben we ook hier het WMO voorspelmodel geraadpleegd (5%) en hebben we het OVA-% meegenomen van 4.74% (peiljaar 2023). Zie reeds ook vermeld bij Wmo huishoudelijke hulp. Bij het opstellen van de begroting bepalen we de definitieve hoogte van de indexatie.

6.72 Jeugdhulp indexatie

Activiteit	Indexatie budget jeugdhulp.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 260.000	€260.000	€ 260.000	€260.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Binnen de jeugdzorg zijn er afspraken gemaakt over indexaties. Hierbij wordt het OVA-percentage als richtlijn gebruikt. Het OVA-percentage is voor 2024 4,94%. Dit leidt tot een verhoging van € 260.000.

6.2 – Doorontwikkeling integrale ondersteuning

Activiteit	Doorontwikkelen van de integrale ondersteuning aan kinderen en gezinnen in het sociaal domein.				
Gevolgen voor de inwoners	Een sterkere regie en een integrale toegang binnen het sociaal domein.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 30.000	€30.000	-	-	Incidenteel
	-€30.000	-€30.000	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Deze uitbreiding valt onder categorie 3, nieuw beleid en is noodzakelijk om de ondersteuning efficiënt en effectief te regelen. We werken aan twee belangrijke projecten voor integrale ondersteuning. Namelijk het versterken van de gemeentelijke regie en een integrale toegang voor complexe doelgroepen. Om deze inzet verder te professionaliseren en om de kwaliteit van de vaak complexe casuïstiek te borgen is de inzet van een gedragswetenschapper/werkbegeleider noodzakelijk. Daarnaast zal er 16 uur aan administratieve en secretariële ondersteuning nodig zijn om deze doorontwikkeling te kunnen maken.

De kosten voor de gedragswetenschapper zijn € 65.000 en van de ondersteuner € 35.000. Deze kosten zijn voor de gemeente De Wolden en de gemeente Hoogeveen samen. Voor De Wolden betekent dit op basis van een verdeling 30/70 een totale investering van € 30.000. Na twee jaar evalueren we dit en komen we met een voorstel voor een vervolg. De dekking vinden we in het jaarrekeningresultaat van 2022.

7.1 – Bijdrage GGD

Activiteit	Indexering diensten GGD.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 101.063	€ 101.063	€ 101.063	€ 101.063	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Op basis van de ontwerpbegroting 2024 van de GGD Drenthe wordt de bijdrage aan de GGD verhoogd.

De GGD heeft in haar informatie in het voorjaarsoverleg aangegeven dat er een forse indexatie voor loon- en prijsstijgingen wordt verwacht voor 2024. Er is voor 2024 met een indexpercentage gerekend van 8,2%.

7.1 – Bijdrage GGD

Activiteit	Indexering en gevolgen verwachte begrotingswijziging GGD 2023 voor 2024.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

GGD geeft aan dat 2024 een beleidsarm jaar is en dat ze een sterke loon- en prijsindexatie verwachten. Zie reeds vermeld in het voorgaande speerpunt.

Daarnaast heeft GGD het voornemen een begrotingswijziging 2023 door te voeren op 3 onderdelen:

- Wet open overheid stelt eisen aan de informatievoorziening van gemeenten en verbonden partijen (€ 3.000).
- Toeleiding van Oekraïense kinderen naar jeugdgezondheidszorg. Er is extra inspanning nodig om Oekraïense kinderen in beeld te krijgen en hun ouders te overtuigen van het nut van jeugdgezondheidszorg (€ 20.000).
- De Wet kinderopvang bepaalt dat voortaan de helft van de gastouders jaarlijks geïnspecteerd dienen te worden; dit was 5% (€ 8.000).

Dit betekent een structurele verhoging van de bijdrage aan GGD met € 31.000 vanaf 2023. Hier komt in 2023 en 2024 nog een indexering overheen.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
4.3 Leerlingenvervoer	€ 55.000	€ 41.250	€ 41.250	€ 41.250
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- € 81.000	-€ 81.000	-€ 81.000	-€ 81.000
4.3 Overheveling laaggeletterdheid	-€ 15.000	-€ 15.000	-€ 15.000	-€ 15.000
4.3 Onderwijsachterstandenbeleid	€ 165.483	€ 165.483	€ 165.483	€ 165.483
6.1 Maatschappelijk werk en welzijn	€ 177.380	€ 177.380	€ 177.380	€ 177.380
6.5 Arbeidsparticipatie	€ 45.000			
6.60 WMO voorzieningen / hulpmiddelen	€ 56.500	€ 56.500	€ 56.500	€ 56.500
6.60 WMO Vervoer, publiek vervoer	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000
6.60 WMO vervoer dagbesteding	€ 7.000	€ 7.000	€ 8.000	€ 8.000
6.71b Begeleiding WMO	€ 113.000	€ 113.000	€ 113.000	€ 113.000
6.71c Dagbesteding (WMO)	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000
6.72 Jeugdhulp Indexatie	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000
6.? Doorontwikkeling integrale ondersteuning	€ 30.000	€ 30.000	-	-
7.1 GGD Drenthe	€ 132.063	€ 132.063	€ 132.063	€ 132.063
Totaal lasten	€ 1.035.426	€ 976.676	€ 947.676	€ 947.676

Product	2024	2025	2026	2027
Baten				
4.3 Leerlingenvervoer, dekking uit budget Oekraïne	€ -13.750	-	-	-
4.3 Onderwijsachterstandenbeleid	€ -165.483	€ -165.483	€ -165.483	€ -165.483
6.5 Arbeidsparticipatie (bijdr. gemeentefonds)	€ -45.000	-	-	-
6.? Doorontwikkeling integrale ondersteuning, bijdrage uit jaarrekening resultaat 2022	€ -30.000	€ -30.000	-	-
Totaal baten	€ -254.233	€ -195.483	€ -165.483	€ -165.483
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	€ 781.193	€ 781.193	€ 782.193	€ 782.193

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

4.3 Overheveling budget Laaggeletterdheid

Inhoudelijk valt Laaggeletterdheid voor volwassenen onder programma Cultuur. Het budget € 15.000 staat echter onder programma Sociaal. Dit budget wordt overgeheveld naar programma Cultuur.

4.3 Onderwijsachterstandenbeleid

Voor het onderwijsachterstandenbeleid is een nieuwe periode aangebroken (2023-2026). Deze moet aan zowel de baten- als lastenzijde (€ 165.483) worden begroot. Per saldo neutraal.

6.4 Stark

De meerjarenbegroting van Stark 2024 is nog niet besloten door het bestuur van Stark. Bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2024 van gemeente De Wolden zal deze mutatie financieel gemaakt en verwerkt worden.

6.60 WMO vervoer dagbesteding

In de afspraken met aanbieders van Wmo begeleiding is er voor vervoer geen afspraak gemaakt over indexatie. De vergoeding voor vervoer naar bijvoorbeeld een dagbesteding is een tegemoetkoming. We hoeven hierin niet te indexeren, maar gezien de ontwikkelingen in de markt is het voorstel om dit vanaf 2024 wel te doen. Om nu een financieel beeld te kunnen geven nemen we een indexatie van 13,7% mee, maar deze zal worden bijgesteld bij het opstellen van de begroting. We nemen 13,7% omdat we deze ook hebben toegepast bij WMO vervoer. Dit betreft de NEA-indexatie (peiljaar 2023).

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

4.3 Onderwijsachterstandenbeleid

Voor het onderwijsachterstandenbeleid is een nieuwe periode aangebroken (2023-2026). Deze moet aan zowel de baten- als lastenzijde worden begroot. Per saldo neutraal. (€ 165.483).

Investerings

In deze Kadernota zijn voor dit programma geen investeringen opgenomen.

Programma 08 Samen Verder

Het programma Samen Verder bestaat uit de beleidsonderwerpen verkeer en vervoer, openbaar vervoer en riolering.

Programmahouder: Mark Turksma

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Verkeer en vervoer

Nota kapitaalgoederen

In 2023 wordt de nota kapitaalgoederen opgeleverd. Het is van belang dat de kapitaalgoederen voldoende worden beheerd om onder meer kapitaalvernietiging te voorkomen. Dit is een criterium van de provincie vanuit haar toezichhoudende rol. Als onderdeel van de begroting is er dan ook sprake van een verplichte opname van de paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen'. De nota geeft een beeld van het financiële perspectief voor investeringen en exploitatie. Na vaststelling van de nota zullen deze berekeningen worden aangescherpt voor alle beheergroepen en (nogmaals) gecontroleerd om tot een onderbouwde structurele aanpassing van lasten te komen. De eventuele consequenties nemen we mee bij het opstellen van de begroting 2024-2027. Dit kan gevolgen

hebben voor de reserveringen in de toekomst die dan uit de exploitatie gefinancierd moeten worden. Ook kan het een reservering betekenen van een deel van de nu, vrij te besteden, algemene reserve.

Openbaar vervoer

Door een afname van het aan te bieden openbaar vervoer in ons gebied willen wij onderzoek doen naar een nieuw te ontwikkelen product wat rendabel is en waar iedereen gebruik van kan maken in De Wolden.

Speerpunten

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Op peil houden onderhoudsbudgetten 'grijs' door prijsstijgingen en indexeringen.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige en toegankelijke leefomgeving.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 50.720	€ 50.720	€ 50.720	€ 50.720	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Om het onderhoud, op grond van de door de raad vastgestelde plannen, volgens het afgesproken kwaliteitsniveau te kunnen (blijven) uitvoeren, is het noodzakelijk dat de beschikbare budgetten op peil blijven. Aanpassing vindt plaats op basis van de Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). De raming van de inflatie in Nederland volgens de HICP was in februari 8,9 procent. Vooralsnog wordt rekening gehouden met deze prijsindex van 8,9% x € 2.113.336 (budget wegenbeheersprogramma € 1.940.984, budget beheersprogramma openbare verlichting € 111.570, budget beheersprogramma bruggen € 60.786).

2.1 - Verkeer en vervoer

Activiteit	Vervanging van civiele kunstwerken (bruggen) 2024-2025.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige en toegankelijke leefomgeving.				
Middelen (rente en afschrijving t.l.v. stelpost kapitaallasten)	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	€ 14.404	€ 14.376	€ 14.349	Structureel
	-	-	€ 8.320	€ 8.304	Structureel
	-	- € 14.404	- € 22.697	- € 22.653	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Op basis van de uitgevoerde visuele instandhoudingsinspectie kunstwerken en nadere technische inspecties in 2022 blijkt dat een aantal kunstwerken in de periode 2024-2027 moet worden vervangen. De basis hiervan is een Meerjarenonderhoudsplanning 2024-2070 (MJOP) van de uitgevoerde inspecties. De visuele instandhoudingsinspectie kunstwerken en bijbehorende MJOP worden vierjaarlijks geactualiseerd. Om uitvoering te geven aan het vervangen van civiele kunstwerken wordt in 2024 € 277.000 en in 2025 € 160.000 opgenomen als investeringskredieten. De interne uren van voorbereiding en toezicht zijn hierin opgenomen. De investeringen worden in 20 jaar afgeschreven. De dekking van deze kapitaallasten vindt plaats via de investeringsruimte van € 4 miljoen. De vervangingsinvesteringen voor 2026 en 2027 nemen we in die jaren mee bij de betreffende kadernota.

2.1 - Verkeer en vervoer

Activiteit	Structurele verhoging exploitatiebudget Kunstwerken.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige en toegankelijke leefomgeving.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 27.000	€ 27.000	€ 27.000	€ 27.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Voor het langdurig instandhouden van onze kunstwerken is het uitvoeren van preventieve dan wel correctieve maatregelen om een object in goede staat (kwaliteitsniveau) te houden of te brengen noodzakelijk. We hebben een zorgplicht. De Wegenwet geldt niet alleen voor (vaar)wegen, maar ook voor bruggen. We zijn verplicht alle binnen onze grens vallende openbare wegen, zover niet in beheer bij gemeenten, in een goede staat te onderhouden.

2.1 - Verkeer en vervoer

Activiteit	Toegankelijkheid en gebruik van voetpaden verbeteren.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige en toegankelijke leefomgeving.				
Middelen (rente en afschrijving t.l.v. stelpost kapitaallasten)	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	€ 8.580	€ 17.144	€ 25.691	Structureel
	-	- € 8.580	- € 17.144	- € 25.691	Structureel
	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

De asfaltpaden en paden van halfverharding in onze gemeente moeten worden vervangen. Deze verhardingen zijn in 2022 geïnspecteerd volgens publicatie 323 'Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte' van het CROW en voldoen niet meer aan de norm. Het blijkt dat de constructie is aangetast door wortelopdruk en ook de vlakheid voldoet niet meer aan de norm. Daarnaast gaan we op zoek naar een alternatief voor het vervangen van paden van kleischelpen, vanuit milieuoogpunt worden deze niet meer aangevuld met kleischelpen.

Om uitvoering te geven aan het vervangen van asfaltpaden en paden van halfverharding nemen we voor de jaren 2024 tot en met 2027 jaarlijks € 165.000 op als investeringskrediet. De interne uren van voorbereiding en toezicht zijn hierin opgenomen. De investeringen worden in 20 jaar afgeschreven. De dekking van deze kapitaallasten vindt plaats via de investeringsruimte van € 4 miljoen. De investeringen in 2028 en verder nemen we jaarlijks mee bij de betreffende kadernota.

Om het planmatig onderhoud aan halfverhardingen te kunnen uitvoeren, moeten we het onderhoudsbudget met ingang van 2024 structureel verhogen met € 39.800 (onderste rij in tabel hierboven).

2.1 - Verkeer en vervoer

Activiteit	Realiseren fietspaden uit de fietsnota.				
Gevolgen voor de inwoners	Realiseren van verkeersveilige fietsverbindingen.				
Middelen (rente en afschrijving t.l.v. stelpost kapitaallasten)	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	€ 431	€ 22.412	€ 22.369	Structureel
		- € 431	- € 22.412	- € 22.369	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Op 15 december 2021 is door de raad de fietsnota 2021-2026 vastgesteld. We gaan in 2023 een subsidieaanvraag 'Strategisch Plan Verkeersveiligheid' indienen bij het ministerie van Infrastructuur

en Waterstaat voor het realiseren van de fietspaden uit de fietsnota. Daarna gaan we 2024 gebruiken om deze fietspaden voor te bereiden zodat deze in 2025 in uitvoering kunnen gaan. De totale kosten in 2025 ramen we op € 742.000, bij 50% subsidie wordt de gemiddelde eigen bijdrage € 371.000. De investering wordt in 20 jaar afgeschreven. De interne uren van voorbereiding, administratie en toezicht van infrastructurele projecten komen niet in aanmerking voor een bijdrage. Hiervoor ramen we € 60.000. De totale gemeentelijke bijdrage komt hiermee op € 431.000 (€ 371.000 + € 60.000). De dekking van deze kapitaallasten vindt plaats via de investeringsruimte van € 4 miljoen.

Hieronder een overzicht uit de fietsnota van de nog uit te voeren fietspaden:

- Linderveldweg in Linde
- Blijdenstein te Ruinerwold
- Fietsnelweg Hoogeteensevaart in de Wijk
- Reestweg te Drogteropslagen
- Boverhofsweg Emsweg in Koekange
- Leijenweg in de Wijk
- Ossesluis te Koekange
- Koekangerweg te Koekange
- Spiekampenweg in Zuidwolde

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Hogere leges voor het aanleggen en instandhouding van kabels en leidingen.				
Gevolgen voor de inwoners	Het op orde brengen en houden van een actuele gemeentebegroting.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	- € 20.000	- € 20.000	- € 20.000	- € 20.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Op basis van realisatiecijfers van de afgelopen jaren blijkt dat er meer leges en straatwerkvergoedingen worden ontvangen. De verwachting is dat deze trend de komende jaren zal doorzetten. Om die reden verhogen we de opbrengsten met € 20.000.

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Nieuwe ontsluiting Blijdenstein.				
Gevolgen voor de inwoners	Realiseren van een verkeersveilige rondweg.				
Middelen (rente en afschrijving t.l.v. stelpost kapitaallasten)	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	PM	PM	PM	PM	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Naar aanleiding van de bevindingen uit de raadsdialoog Blijdenstein onderzoekt de gemeente gedetailleerder hoe de plaatselijke grondeigenaren, de buurgemeente Meppel en de provincie Drenthe denken over de kansen en risico's voor het (gedeeltelijk) wijzigen van de zuidelijke ontsluiting van Ruinerwold. Zodra hier voldoende informatie over beschikbaar is, zullen we de gemeenteraad informeren om de nodige afwegingen te maken.

7.2. Riolering

Activiteit	Kapitaallasten als gevolg van de investeringen voortvloeiend uit de uitvoering van het nieuwe RWP (Rioolwaterplan).				
Gevolgen voor de inwoners	Een toekomstbestendige riolvoorziening.				
Middelen (rente en afschrijving t.l.v. voorziening roilering)	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	€ 48.557	€ 91.755	€ 133.383	Structureel
	-	- € 48.557	- € 91.755	- € 133.383	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Het nieuwe Rioolwaterplan (RWP) is aangenomen in 2022. Als gevolg daarvan moeten er diverse investeringen worden gedaan. Het gaat om vervanging riolering, vervanging gemalen/pompen/schakelkosten, etc., vervanging IBA's en afkoppelen verhard oppervlak. De dekking van deze kapitaallasten vindt plaats via de voorziening riolering.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
2.1 - Indexering onderhoudsbudgetten grijs	€ 50.720	€ 50.720	€ 50.720	€ 50.720
2.1 - Vervanging van civiele kunstwerken kapitaallasten		€ 14.404	€ 22.696	€ 22.653
2.1 - Dekking stelpost kapitaallasten		€ -14.404	€ -22.696	€ -22.653
2.1 - verhoging exploitatiebudget Kunstwerken	€ 27.000	€ 27.000	€ 27.000	€ 27.000
2.1 - Vervanging voetpaden kapitaallasten		€ 8.580	€ 17.144	€ 25.691
2.1 - Dekking stelpost kapitaallasten		€ -8.580	€ -17.144	€ -25.691
2.1 - Onderhouden halfverhardingen	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800
2.1 - Aanbevelingen uit nieuwe fietsnota kapitaallasten		€ 431	€ 22.412	€ 22.369
2.1 Dekking stelpost kapitaallasten		€ -431	€ -22.412	€ -22.369
2.1 - Nieuwe ontsluiting Hoge Akkers-N375 kapitaallasten	pm	pm	pm	pm
2.1 - Uitvoeringsmaatregelen GVVP (voetpaden, etc.)		€ 5.170	€ 5.170	€ 5.170
2.1 - Dekking stelpost kapitaallasten		€ -5.170	€ -5.170	€ -5.170
2.5 - Hogere bijdrage publiek vervoer	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
7.2 - Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie		€ 2.167	€ 4.333	€ 6.500
7.2 - Kapitaallasten diverse investeringen		€ 48.557	€ 91.755	€ 133.383
7.2 - Dekking Voorziening Riolering		€ -50.724	€ -96.088	€ -139.883
Totaal lasten	€ 120.520	€ 120.520	€ 120.520	€ 120.520
Baten				
2.1 Hogere leges kabels en leidingen	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000
Totaal baten	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	€ 100.520	€ 100.520	€ 100.520	€ 100.520

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

2.1 - Uitvoeringsmaatregelen GVVP (voetpaden, etc.).

Dit betreft onder meer de aanleg van voetpaden, de organisatie van een gedragscampagne en de beoordeling bereikbaarheid en de monitoring van vrachtverkeer. Dekking van deze lasten geschiedt door gebruik te maken van de in de begroting aanwezige ruimte (stelpost kapitaallasten voor (nieuw) beleid (4 miljoen).

2.5 - Hogere bijdrage publiek vervoer. Op basis van realisatiecijfers van 2022 ontstaat er voor de komende jaren een tekort. Dat is omdat wij voor Publiek Vervoer extra, overeengekomen, licentiekosten dienen te betalen. Daarbij is het noodzakelijk om een indexatie toe te passen van 2,4%. Dit maakt dat er een structurele uitzetting is van totaal € 3.000.

7.2 - Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Op dit moment wordt er gewerkt aan een lokale klimaatadaptatiestrategie met uitvoeringsagenda. Met dit traject is gestart nadat het college in juni 2022 heeft ingestemd met het plan van aanpak. De uitvoeringsagenda geeft invulling aan hoe we de strategie, ambities en doelen willen behalen. Hiervoor wordt een palet aan activiteiten benoemd. Op dit moment zijn de financiële consequenties van deze uitvoeringsagenda nog niet bekend. De activiteiten en fysieke maatregelen binnen de komende 6 jaar worden op kosten gezet. Daarmee zijn de financiële consequenties naar de begroting toe in beeld gebracht.

Om de adaptatiestrategie uit te voeren is structurele dekking nodig. Dit vraagt om een nieuwe financieringsconstructie. Tot op heden was de klimaatadaptatie opgave in De Wolden voornamelijk water gerelateerd en werd er gefinancierd uit het watertakenplan. De nieuwe opgave is echter veel breder. Klimaatadaptatie overstijgt verschillende domeinen (van openbare ruimte tot wonen, verkeer en groen) en vraagt dus een integrale aanpak. Op welke wijze de opgave die volgt uit de adaptatiestrategie gefinancierd kan worden, wordt meegenomen in de financiële paragraaf als onderdeel van de adaptatiestrategie. De lokale adaptatiestrategie met uitvoeringsagenda wordt in juni 2023 opgeleverd. De dekking vindt plaats via de voorziening riolering.

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen nieuwe investeringen programmabegroting 2024-2027

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Uitvoeringsmaatregelen GVVP (aanleg voetpaden, gedragscampagne, bereikbaarheid monitoring vrachtverkeer etc.) (dateert uit begroting 2022)	2024	€ 94.000	
Vervanging kunstwerken (bruggen)	2024	€ 277.000	
Vervanging voetpaden	2024	€ 165.000	
Vervanging kunstwerken (bruggen)	2025	€ 160.000	
Vervanging voetpaden	2025	€ 165.000	
Realiseren fietspaden uit de fietsnota	2025	€ 431.000	
Vervanging voetpaden	2026	€ 165.000	
Vervanging voetpaden	2027	€ 165.000	

Voor een nadere toelichting op de verschillende investeringen, verwijzen we naar de betreffende speerpunten hiervoor.

Voorgenomen nieuwe investeringen riolering programmabegroting 2024-2027

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Vervanging riolering	2024	€ 719.786	
Vervanging gemalen el.m/pompen/schakelkasten etc.	2024	€ 642.176	
Vervanging IBA's	2024	€ 105.000	
Afkoppelen verhard oppervlak	2024	€ 84.000	
Maatregelen klimaatadaptatie	2024	€ 100.000	
Vervanging riolering	2025	€ 472.427	
Vervanging gemalen el.m/pompen/schakelkasten etc.	2025	€ 642.176	
Vervanging IBA's	2025	€ 105.000	
Afkoppelen verhard oppervlak	2025	€ 84.000	
Maatregelen klimaatadaptatie	2025	€ 100.000	
Vervanging riolering	2026	€ 400.000	
Vervanging gemalen el.m/pompen/schakelkasten etc.	2026	€ 642.176	
Vervanging IBA's	2026	€ 105.000	
Afkoppelen verhard oppervlak	2026	€ 84.000	
Maatregelen klimaatadaptatie	2026	€ 100.000	
Vervanging riolering	2027	€ 400.000	
Vervanging gemalen el.m/pompen/schakelkasten etc.	2027	€ 642.176	
Vervanging IBA's	2027	€ 75.000	
Afkoppelen verhard oppervlak	2027	€ 84.000	
Maatregelen klimaatadaptatie	2027	€ 100.000	

Toelichting:

Om de ambities en doelstellingen uit het nieuwe Riolering en Water Programma te realiseren gaan we de komende jaren diverse activiteiten en maatregelen in uitvoering brengen. De raad heeft op 22 december 2022 het Riolering en Water Programma De Wolden 2023-2028, vastgesteld.

Programma 09 Cultuur

Dit programma bestaat de beleidsonderwerpen cultuur, laaggeletterdheid, onderwijshuisvesting en begraafplaatsen en crematoria. Daarnaast valt de GR RUD ook onder dit programma.

Programmahouder: Albert Haar

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Cultuur

Culturele gemeente/Wiede Wold

In 2023-2024 is de gemeente De Wolden Culturele Gemeente van Drenthe. Dit biedt een extra kans om een impuls te geven aan het culturele leven in De Wolden. Met het tijdelijke dorp 'Wiede Wold' willen we ook mensen dichterbij elkaar brengen. Niet voor niets staat in Wiede Wold participatie centraal. Met, voor en door de Woldenaren wordt een stevig programma gebouwd met als thema 'De toekomst van ons platteland'.

Nieuwe cultuurnota

Na het einde van Wiede Wold in de zomer van 2024 willen we een nieuwe cultuurnota opstellen. Hierin nemen we de Drentse taal mee als belangrijke cultuuruiting.

Scala

Stichting Scala – Centrum voor de Kunsten heeft eind 2022 aangegeven per 1 juli 2023 te willen stoppen met het aanbieden van lessen in het kader van het vrijetijdsaanbod. Scala heeft per 21 maart 2023 het faillissement aangevraagd. In 2023 zijn we gestart, samen met de andere vier gemeenten die Scala subsidiëren, met een onderzoek op welke manier het vrijetijdsaanbod in stand gehouden kan worden voor de toekomst. De uitkomsten hiervan zijn nog niet bekend. Mogelijk is er in 2024 financiering nodig om het een en ander verder in gang te zetten.

Laaggeletterdheid

We verwachten in 2025 veranderingen in taken en verantwoordelijkheden van de gemeente op het gebied van laaggeletterdheid. Dit geeft aanleiding om in 2024 te starten met het opstellen van een nieuw Plan van aanpak – Laaggeletterdheid voor De Wolden. Met dit plan van aanpak spelen we in op de actuele trends en ontwikkelingen. We kijken hierbij ook naar mogelijkheden voor het groeiende aantal statushouders en nieuwkomers wat naar onze gemeente komt wat een structureel verschijnsel is.

Speerpunten

4.2 – Onderwijshuisvesting

Activiteit	Integraal Huisvestingsplan				
Gevolgen voor de inwoners	Zorgen voor een adequate huisvesting van basisschoolleerlingen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 80.000	€ 160.000	€ 240.000	€ 320.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De gemeenteraad heeft het Integraal Huisvestingsplan De Wolden "Onderwijs in verbinding" (IHP) inhoudelijk vastgesteld. Er is in het IHP een planning opgenomen in welke volgorde de gebouwen of vervangende nieuwbouw krijgen of vernieuwbouw (volledige renovatie) krijgen. Dit met volledige instemming van de betrokken schoolbesturen. Voor daadwerkelijke aanvang van de projecten wordt per schoolgebouw beoordeeld of deze in aanmerking komt voor nieuwbouw of vernieuwbouw. Om dit IHP te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk dat daarvoor ook de benodigde middelen beschikbaar worden gesteld.

5.3 – Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

5.4 - Musea

5.6 - Media

Activiteit	Indexatie culturele organisaties.				
Gevolgen voor de inwoners	Door de subsidie te indexeren voorkomen we dat culturele organisaties aanbod moeten afstoten als gevolg van forse prijsstijgingen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 12.200	€ 12.200	€ 12.200	€ 12.200	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Tot op heden krijgen culturele organisaties die structureel gesubsidieerd worden jaarlijks dezelfde subsidie van de gemeente voor haar activiteiten. Vanwege de inflatie lopen de kosten voor deze organisaties op, terwijl de eigen inkomsten maar in beperkte mate kunnen meegroeien. Omdat we belang hechten aan de toekomst van de culturele organisaties gaan wij de jaarlijkse subsidies indexeren. Het gaat hierbij om Biblionet, Cultuurklik, aanbieder van het vrijetijdsaanbod (ter vervanging van Scala), DNO-media en lokale musea. Momenteel ontvangen zij ongeveer gezamenlijk € 500.000 subsidie. Aanpassing van de budgetten vindt plaats op grond van de

aangekondigde prijsindex uit de jaarlijkse meicirculaire over het Gemeentefonds. Vooralsnog gaan we uit van een indexatie van 2,4%.

5.3 – Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Activiteit	Pilot Cultuurcarrousel.				
Gevolgen voor de inwoners	Een uitgebreid cultuur- en erfgoedmenu voor basisschoolleerlingen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 12.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In het schooljaar 2023-2024 wordt gestart met de pilot Cultuurcarrousel. Naar aanleiding van de vraag van de scholen is gekozen voor een cultuur-en erfgoedmenu voor de scholen. We nemen twee jaar de tijd om te bezien welk effect de pilot heeft. Voor het schooljaar 2024-2025 willen we daarom weer een subsidie beschikbaar stellen. Ook scholen betalen mee aan de pilot. Aan het einde van deze periode evalueren we de pilot en komen we tot de conclusie of we de Cultuurcarrousel structureel willen blijven financieren.

7.4 – Milieubeheer

Activiteit	Bijdrage aan de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD).				
Gevolgen voor de inwoners	Samenwerken om de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van milieugerelateerde uitvoeringstaken op een kwalitatief goede en efficiënte wijze uit te voeren met als doel een schone en veilige woon- en leefomgeving.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	€ 70.000	PM	PM	PM	Incidenteel
	€ 172.000	€ 172.000	€ 172.000	€ 172.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Op basis van ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, prijsverhogingen adviesbureaus en loonstijgingen verwachten we een verhoging van de bijdragen aan de RUD. Daarnaast verwachten we een toename in af te nemen diensten en adviezen en leidt de implementatie van de Omgevingswet tot een extra adviesbehoefte. Voor 2024 is er extra capaciteit benodigd voor de invoering van de Omgevingswet (€ 70.000). Het structureel opgenomen bedrag van € 172.000 is opgenomen in de concept begroting 2024 van de RUD. Op moment van schrijven moet deze begroting nog behandeld worden door het Algemeen Bestuur van de RUD. Bij het opstellen van de gemeentelijke begroting 2024 nemen we de definitieve verhoging voor de RUD op.

Financiële mutaties exploitatie

De volgende financiële mutaties zijn aangeleverd (inclusief speerpunten):

Product	2024	2025	2026	2027
Lasten				
4.2 Integraal huisvestingsplan	€ 80.000	€ 160.000	€ 240.000	€ 320.000
4.3 Overheveling budget Laaggeletterdheid	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
5.3/5.4/5.6 Indexatie culturele organisaties	€ 12.200	€ 12.200	€ 12.200	€ 12.200
5.3 Wie de Wold afsluitingsfeest	PM			
5.3 Pilot Cultuurcarrousel	€ 12.000			
5.3 Cultuur blijft belangrijk	PM			
5.4 Indexatie Pasmanshuus	€ 2.300	€ 2.300	€ 2.300	€ 2.300

Product	2024	2025	2026	2027
5.6 Spreidingsgelden Biblionet	€ 100.000			
5.6 DNO media	€ 4.000			
7.4 Milieubeheer	€ 242.000	€ 172.000	□ € 172.000	€ 172.000
7.5 Indexering onderhoudsbudgetten begraven	€ 6.069	€ 6.069	€ 6.069	€ 6.069
Totaal lasten	€ 473.569	€ 367.569	€ 447.569	€ 527.569
Baten				
5.3 Creatieve en culturele vorming (verlaging subsidie)	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000
5.6 Spreidingsgelden provincie tbv Biblionet	€-100.000			
5.6 DNO Media	€-4.000	0		
Totaal baten	€ -82.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000
Saldo (+ = nadeel en - = voordeel)	€ 391.569	€ 389.569	€ 469.569	€ 549.569

Toelichting lasten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

4.3 Overheveling budget Laaggeletterdheid

Inhoudelijk valt Laaggeletterdheid voor volwassenen onder programma Cultuur. Het budget staat echter onder programma Sociaal. Dit budget (€ 15.000) wordt overgeheveld naar programma Cultuur.

5.4 Indexatie Pasmanshuus

In een notariële acte is vastgelegd dat de onderhoudsbijdrage jaarlijks geïndexeerd moet worden met de inputprijsindex van nieuwbouwwoningen. In de afgelopen jaren is deze index niet gehanteerd. Dit is recentelijk rechtgezet. Voor de indexering moet de begroting bijgesteld worden met circa € 2.300.

5.6 Spreidingsgelden Biblionet

De provincie Drenthe stelt van 2021 tot en met 2024 jaarlijks € 100.000 subsidie beschikbaar aan elke Drentse gemeente ten behoeve van de spreiding en toegankelijkheid van bibliotheken in Drenthe. De gemeente maakt deze subsidie rechtstreeks over naar Biblionet. Voor 2024 nemen we deze op in de begroting aan de baten- en lastenkant. Vanuit de provincie Drenthe krijgen we binnenkort meer informatie over de subsidiegelden vanaf 2025.

5.6 DNO media

In de afgelopen jaren is het budget voor de bijdrage voor DNO Media niet verhoogd. Daarentegen is het aantal wooneenheden en het tarief in de afgelopen jaren wel gestegen. Daarom moet de begroting worden bijgesteld met circa € 4.000.

7.5 Indexering onderhoudsbudgetten begraven. Om het onderhoud volgens het met de raad afgesproken kwaliteitsniveau te blijven uitvoeren, en het openen en sluiten van graven, is het noodzakelijk dat de beschikbare budgetten op peil blijven. Aanpassing vindt plaats op basis van de Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). De raming van de inflatie in Nederland volgens de HICP was in februari 8,9 procent. Vooralsnog wordt rekening gehouden met deze prijsindex van 8,9% x € 68.189 (budgetten uitbestede werkzaamheden begraafplaatsen).

Toelichting baten: (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

5.3 Creatieve en culturele vorming, provinciale subsidie

In de meerjarenbegroting is een bedrag van € 22.000 opgenomen als te ontvangen subsidies vanuit de provincie. Deze subsidies worden in werkelijkheid niet meer ontvangen. Daarom moet de

begroting bijgesteld worden naar € 0.

5.6 Spreidingsgelden provincie tbv Biblionet
Zie toelichting op de lastenkant.

Investerings

In deze Kadernota zijn voor dit programma geen investeringen opgenomen.

Overige financiële programma's

Exploitatie

0.61/0.62 – OZB (niet) woningen

Activiteit	(Extra) verhoging van de onroerendezaakbelastingen.				
Gevolgen voor de inwoners	Instandhouding voorzieningen met daar tegenover hogere woonlasten.				
Middelen	2025	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	€ - 133.000 V	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Bij voorgaande begrotingen is besloten met een regulier stijgende opbrengst van de OZB te rekenen. Deze jaarlijkse stijging bedraagt 2,5%. Deze is gebaseerd op 1,5% trend en 1% areaaluitbreiding. Aangezien de oude meerjarenbegroting eindigde in 2026, is voor 2027 deze gedragslijn door getrokken. Daarvoor is het noodzakelijk om de opbrengst voor 2027 met € 133.000 te verhogen.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Activiteit	Actueel beeld kosten instandhouding gemeentelijke gebouwen.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van onderhoud aan gebouwen geeft aan dat er 4-jaarlijks een nieuwe onderhoudsinspectie wordt uitgevoerd. In 2016 is de vorige onderhoudsinspectie uitgevoerd en deze is nu in 2022 opnieuw uitgevoerd. Uit de inspectie blijkt dat de totale kosten voor het onderhoud hoger zijn dan wat in de begroting beschikbaar is. Dit zorgt daarom voor structureel hogere lasten van € 152.000.

0.4 - Overhead

Activiteit	Overheveling budget leerplicht naar Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 81.000	€ 81.000	€ 81.000	€ 81.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Tot vorig jaar werd leerplicht uitgevoerd door gemeente Hoogeveen voor 4 gemeenten. Dit betrof gemeente Hoogeveen, De Wolden, Westerveld en Meppel. Nu voert gemeente Hoogeveen deze taak enkel nog uit voor gemeente Hoogeveen en gemeente De Wolden. Om deze reden is het logisch om de middelen voor leerplicht over te hevelen naar het budget van de Samenwerkingsorganisatie. Dit is terug te zien bij programma 7 Sociaal.

0.4 - Overhead

Activiteit	Hogere bijdrage aan de SWO.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 2.150.000	€ 2.150.000	€ 2.150.000	€ 2.150.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

De bijdrage aan de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen, wordt verhoogd met € 2.150.000. De oorzaak is:

CAO 2023:	€ 910.000
CAO 2024:	€ 650.000
Periodieken:	€ 200.000
Indexatie:	€ 125.000
Verbetering bedrijfsvoering	€ 265.000
Totaal:	€ 2.150.000

0.4 - Overhead

Activiteit	Hogere bijdrage aan de SWO.				
Gevolgen voor de inwoners	Geen.				
Middelen	2024	2025	2026	2027	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 800.000	€ 800.000	€ 800.000	€ 800.000	Structureel
	- € 200.000	- € 200.000	- € 200.000	- € 200.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Dit budget is nodig om invulling te kunnen geven aan - nieuwe opgaven vanuit het Rijk, Landbouw-akkoord, PPLG, woondeal, regiodeals

- toename van vragen en aanvragen van organisaties en ondernemers
- meer participatie
- bestuurlijke ambities

We gaan uit van een toerekening van 50% van € 800.000 aan projecten etc. We gaan nu uit van € 200.000.

Investerings:

Bij de vaststelling van de begroting 2023-2026 is besloten om ook na 2023 gedurende een aantal jaren € 4 miljoen jaarlijks vrij te maken voor investeringen voor het verbeteren van het woon-, werk- en leefklimaat in de gemeente.

Jaarlijks is daarom tot en met 2026, € 220.000 per jaar (cumulatief) beschikbaar om dit mogelijk te maken. In deze Kadernota zijn de onderstaande investeringen ten laste van dit budget gebracht.

Programma	taakveld	betreft	2024	2025	2026	2027
8. Samen verder	2.1 Verkeer en Vervoer	Vervanging van civiele kunstwerken (bruggen) 2024-2025 (investering 2024 : € 277.000)	pm	14.404	14.376	14.349
	2.1 Verkeer en Vervoer	Vervanging van civiele kunstwerken (bruggen) 2024-2025 (investering 2025 : € 160.000)	pm		8.320	8.304
	2.1 Verkeer en Vervoer	Toegankelijkheid en gebruik voetpaden verbeteren. In 2024-2027 investeren we jaarlijks € 165,000.	pm	8.580	17.144	25.691
	2.1 Verkeer en Vervoer	Realiseren fietspaden uit de fietsnota. Totale investering in 2025 bedraagt € 721,000. We ontvangen 50% subsidie.	pm	431	22.412	22.369
	2.1 Verkeer en Vervoer	Uitvoeringsplan GVVP	pm	5.170	5.170	5.170
	TOTAAL		0	28.585	67.422	75.883

Reserve en Voorzieningen

De hoogte en samenstelling van de reserves en voorzieningen is van belang voor de beoordeling van de vermogenspositie van de gemeente. Op dit moment is die positie goed. Dit willen wij ook graag zo houden voor de komende jaren. Daarom kiezen we nu voor een zo minimaal mogelijke inzet van de algemene reserve.

De omvang van de reserves en voorzieningen per 31 december 2022 staat hieronder.

1. Algemene reserves	€ 24.251.000
2. Bestemmingsreserves	€ 19.180.000
3. Voorzieningen	€ 4.567.000
Totaal	€ 47.998.000

Hier is geen rekening gehouden met het resultaat van de jaarrekening 2022. Een positief rekeningresultaat zal, afhankelijk van de besluitvorming over de bestemming van het resultaat, worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Budget voor Onvoorziene uitgaven

De totale post voor onvoorziene uitgaven in de primitieve begroting omvat een budget van afgerond € 30.000. Een deel van deze post ter grootte van € 10.000 is afgezonderd voor incidentele startsubsidies. Voor een beroep op dit budget gaat het in principe om het doen van incidentele uitgaven van maximaal € 5.000 per situatie en er leggen we altijd achteraf verantwoording af. Het restant van de post is bedoeld ter invulling door het college. Ondanks dat de post onvoorziene uitgaven structureel in de begroting is opgenomen, heeft deze raming een incidenteel karakter. Voor 2024 is deze post als volgt opgebouwd:

a.	4.000.030	Onvoorziene lasten incidentele startsubsidies	€ 10.000
b.	4.000.040	Onvoorziene uitgaven college van B&W	" 20.000
		Totaal	€ 30.000

Overige financiële (technische) zaken

Jaarlijks hanteert het college voor het opstellen van de ramingen voor de nieuwe begroting een aantal financiële kaders en richtlijnen. Hieronder staan deze uitgangspunten voor het opstellen van de (meerjaren)begroting 2024 – 2027.

De **subsidies en bijdragen derden** nemen we in de begroting mee op basis van bestaande regelingen en overeenkomsten (vast bedrag of rekening houdende met indexatiemogelijkheden).

Heffingen en tarieven

Voor de heffingen en tarieven worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Bij het samenstellen van de begroting 2024 worden de tarieven van de gemeentelijke belastingen zoals die bij de begroting 2023 zijn vastgesteld, gehanteerd. Wel betrekken we de mutatie van het inwonersaantal en het aantal woningen bij de raming.

- De raad heeft in het verleden o.a. ten aanzien van de onroerendezaakbelastingen besloten, naast een 1% verhoging wegens areaaluitbreiding ook rekening te houden met een jaarlijkse trendmatige stijging van de opbrengst met 1,5%, dus in totaal 2,5%. Indien er daarnaast of om andere redenen een extra verhoging van de OZB noodzakelijk is, dan is het gewenst inzicht te hebben wat 1% verhoging dan doet met de totaalopbrengst. Uitgaande van de geraamde opbrengst 2023 betekent dit een bedrag van afgerond € 50.000.
- Voor de toeristen- en forensenbelasting gelden vooralsnog de volgende tarieven m.i.v. 2023:

- toeristenbelasting, per persoon per nacht	€ 1,21
- forensenbelasting, per object met een waarde van:	
* minder dan € 66.000	€ 200,00;
* € 66.000 < € 132.000	€ 577,00;
* € 132.000 < € 198.000	€ 682,00;
* € 198.000 < € 264.000	€ 735,00;
* € 266.000 >	€ 787,00.
- Naast de algemene uitkering heeft de gemeente andere inkomsten zoals **leges, retributies, heffingen, huren en pachten e.d.** Wij verhogen deze inkomsten jaarlijks met 'consumenten-prijsindexcijfer (CPI) voor alle huishoudens'
- Ten aanzien van de **begraafrechten** heeft de raad besloten dat toekomstige tariefsverhogingen zoveel mogelijk beperkt blijven tot een jaarlijkse indexering op basis van het 'consumentenprijsindexcijfer (CPI) voor alle huishoudens'. Dit prijsindexcijfer passen we ook toe bij de aanpassing van de **huren**.
- Met betrekking tot de **leges burgerzaken**, etc. is in de meerjarenraming rekening gehouden met een trendmatige stijging ter grootte van de inflatiecorrectie en de ontwikkelingen betreffende de ontvangsten van de reisdocumenten. Wettelijk voorgeschreven tarieven rekenen we door naar de klant.
- Bij zowel de **afvalstoffenheffing** als de **rioolheffing** kent onze gemeente een nagenoeg 100% kostendekkend tarief.
- De lasten en de baten in de begroting ramen we zo realistisch mogelijk.